

מאמרי באתי לגני תשט"ז • תשל"ו

מאת
כבוד קדושת
אדמו"ר מנחם מענדל

זצוקללה"ה נבג"מ זי"ע

שניאורסאהן
מליובאוויטש

יוצא לאור על ידי מערכת

„אוצר החסידים”

ברוקלין, נ.י.

770 איסטערן פארקוויי

שנת חמשת אלפים שבע מאות שבעים ושש לבריאה (ופרצת)

שנת הקהל

שנת המאה וחמישים להסתלקות הילולא של אדמו"ר ה"צמח צדק"

מוקדש

לחיזוק ההתקשרות לנשיאנו

כ"ק אדמו"ר זי"ע

נדפס על ידי ולזכות

הרה"ת ר' ירחמיאל וזוגתו מרת רבקה לאה

ולזכות יוצאי חלציהם

מנחם מענדל, חנה העניא, אסתר ברכה,

מושקא, פריידא מרים, אלישבע

ושלמה שמואל ארי'

שיחיו לאריכות ימים ושנים טובות ובריאות

יעקבסאהן

להצלחה רבה ומופלגה בטוב הנראה והנגלה

בכל אשר יפנו בגשמיות וברוחניות

ולנחת רוח יהודי חסידותי מתוך שמחה וטוב לבב

ועד הנחות בלה"ק

מכון להוצאה לאור תורת כ"ק אדמו"ר מליובאוויטש וצוקללה"ה נבנ"מ ז"ע

Lahak Hanochos Inc.

788 Eastern Parkway, Suite 408, Brooklyn, N.Y. 11213

Tel. (718) 604-2610 Email: info@lahak.org

ב"ה.

קונטרס זה, וכן שאר הקונטרסים היוצאים
לאור מידי שבוע בשבוע ניתן לקבל
ב"אינטרנט" בכתובת: www.lahak.org

בנוסף לזה אפשר לקבל את היו"ל ע"י
אימייל מידי שבוע ע"י משלוח כתובת
האימייל ל-info@lahak.org

הרוצים לקבל קונטרסים מודפסים ע"י
הדואר נא לשלוח בקשה לכתובת אימייל:
adlaber@gmail.com

ועד הנחות בלה"ק

מפתח כללי

iii	פתח דבר
iv	תוכן הענינים
v	פרק שישי מהמשך באתי לגני ה'שי"ת
ט	ד"ה באתי לגני, יו"ד שבט, ה'תשט"ז
כד	מברק ליו"ד שבט ה'תשל"ו
כה	ד"ה באתי לגני, ש"פ בא, ח' שבט, ה'תשל"ו
לח	ד"ה באתי לגני, יו"ד שבט, ה'תשל"ו
נ	מכתבים הכלליים ליום היארצייט

— • —

©

Published and Copyright 2014 by

LAHAK HANOCHOS INC.

788 Eastern Parkway Suite #408 Brooklyn, New York 11213

(718) 604-2610

info@lahak.org • <http://www.lahak.org>

The Kehot Logo is a trademark of Merkos L'inyonei Chinuch.

5776 • 2015

Printed in the United States of America

נדפס באדיבות דפוס

The PrintHouse

538 Johnson Ave. Brooklyn N.Y. 11237

(718) 628-6700

נסדר והוכן לדפוס

על ידי חיים שאול בן חנה

בדפוס "ועד הנחות בלה"ק"

(718) 604-2610

נדפס בסיוע ולזכות יצחק בן לאה וזוגתו רבקה ויקה בת רחל ומשפחתם שיחיו

במשך המעט לעת – ללמוד פרקי המשניות של אותיות השם.

במשך המעט לעת – לעשות התועדות.

לקבוע שעה במשך המעט לעת – לבאר לבני ביתו שי' אודות כ"ק מו"ח אדמו"ר הכ"מ ועבודתו אשר עבד בה כל ימי חייו.

במשך המעט לעת – לבקר (אלו הראויים לזה) בבתי הכנסיות ובבהמ"ד אשר בעיר לחזור שם מימרא או פתגם מתורתו של כ"ק מו"ח אדמו"ר הכ"מ, לבאר אודות אהבת כל ישראל שלו, להודיע ולהסביר תקנתו ע"ד אמירת תהלים, לימוד חומש עם פירש"י – ובמקומות המתאימים – גם ע"ד לימוד התניא כפי שחלקו לימות השנה. – אם באפשרי לעשות כל הנ"ל מתוך התועדות.

במשך המעט לעת – לבקר (המוכשרים לזה) במקום כנוסי הנוער החרדי – ולהשתדל, ככל האפשרי בדרכי שלום, גם במקום כינוסי הנוער שלעת עתה עדיין אינו חרדי – ולבאר להם איך שחבה יתירה נודעת להם תמיד מאת כ"ק מו"ח אדמו"ר הכ"מ, לבאר להם את אשר תבע מהם והתקוה והבטחון אשר בטח בהם, אשר סוף סוף ימלאו את תפקידם בהחזקת היהדות והפצת התורה בכל המרץ החום והחיות שהם מסגולת הנוער.

* * *

מובן אשר, אם זהו מתאים לתנאי המקום, ימשיכו בכל הנ"ל בימים אשר אחרי היאצייט ובפרט ביום הש"ק שלאחריו.

* * *

והוי"ו יחיש⁷ ביאת גואלנו והקיצו⁸ ורננו שוכני⁹ עפר, ונשיאנו, הוא כ"ק מו"ח אדמו"ר הכ"מ, בעל ההילולא, בתוכם ישמיענו נפלאות וינהלנו בדרך העולה בית א"ל.

מנחם מענדל שניאורסאהן

(6) והוי"ו יחיש... נפלאות: ראה אג"ק אדמו"ר הצמח צדק ע' א. אדמו"ר מהר"ש ע' א.

(7) יחיש: אולי י"ל שבזה נכללת ג"כ בקשה שיהיו במדריגת זכו, וכדו"ל: זכו אחישנה (סנה' צח, א). – הערה במכתב כד טבת תשכ"ב (אג"ק חכ"ב ע' צז).

(8) ישעי' כו, יט.

(9) שוכני עפר.. הוא.. בתוכם: להעיר מדרו"ל שוכני עפר כו' שנעשה שכן לעפר בחייו (סוטה ה, א. הובאה בשו"ע אדה"ז סקני' ס"ג). וידועה אגה"ק דאדה"ז, אשר כתב קרוב לזמן הסתלקותו: נפש השפלה באמת לאמיתו כו'. – הערה שם.

בס"ד.

פתח דבר

בעמדינו שלוש ימים לפני יום הבהיר יו"ד שבט הבעל"ט, יום מלאות שישים ושש שנה לנשיאות כ"ק אדמו"ר, ויום הסתלקות-הילולא של כ"ק אדמו"ר מהוריי"צ, זצוקלה"ה נבג"מ זי"ע –

הננו מוציאים לאור את המאמרים שבהם נתבאר פרק השישי דהמשך באתי לגני ה'שי"ת (השייך לשנה זו (תשע"ו), שבה לומדים פרק הנ"ל בפעם הרביעית*) : ד"ה באתי לגני, יו"ד שבט ה'תשט"ז; ד"ה באתי לגני, יו"ד שבט, ש"פ בא, ח' שבט ה'תשל"ו; ד"ה באתי לגני, יו"ד שבט ה'תשל"ו.

*

לתועלת הלומדים, בא גם פרק השישי מהמשך באתי לגני השי"ת (בהוספת מ"מ ע"י המו"ל); תוכן המאמרים; מברק לקראת יו"ד שבט ה'תשל"ו; מכתבי כ"ק אדמו"ר לקראת יו"ד שבט ה'תשי"א.

*

ויה"ר שנזכה תיכף ומיד ממש לקיום היעוד "הקיצו ורננו גו'", ומלכנו נשיאנו בראשם, וישמיענו נפלאות מתורתו, "תורה חדשה מאתי תצא".

ועד הנחות בלה"ק

יום הבהיר ה' סבת, ה'תשע"ו (ופרצת),

שנת הקהל

שנת המאה וחמישים להסתלקות הילולא של אדמו"ר ה"צמח צדק" ברוקלין, נ"י.

(*) לאחר ששלמו ג"פ עשרים שנה – תשי"א-תשל"ו, תשל"א-תשנ"ו, תנש"א-תש"ע – המכוונים לעשרים הפרקים שבהמשך זה (תו"מ סה"מ באתי לגני ח"ב ע' תקצד ובשוה"ג ב. וראה גם שם ח"א ע' vi. וש"נ).

בשעת התפללות ידלקו חמשה נרות.

אחר התפלה (בבוקר – אחר אמירת תהלים) ילמוד (יסיים) המתפלל לפני התיבה פכ"ד דכלים ופ"ז דמקואות. אח"כ יאמר המשנה ר' חנניא בן עקשיא כו' ויאדיר. בלחש – איזה שורות בתניא, קדיש דרבנן.

אחר תפלת ערבית – יחזרו חלק מהמאמר דיום ההסתלקות (ד"ה באתי לגני, נדפס בקונטרס עד⁵) בע"פ. ואם אין מי שיחזור בע"פ ילמדוהו בפנים. וכן אחר תפלת הבוקר. ולסיימו אחר תפלת מנחה.

בבוקר קודם התפלה – פרק תניא. וכן לאחר תפלת מנחה.

בבוקר קודם התפלה ירים כל אחד תרומה להענינים השייכים לנשיאנו, הוא כ"ק מו"ח אדמו"ר הכ"מ, בעד עצמו ובעד כל אחד מבני ביתו שיחזיר, וכן קודם תפלת מנחה.

לאחר תפלת הבוקר וחזרת הדא"ח – יקרא כל אחד פ"נ (כמובן בחגירת אבנט). אלו שזכו להכנס ליחידות, או עכ"פ לראות את פני כ"ק מו"ח אדמו"ר הכ"מ – יצייר עצמו, בעת קריאת הפ"נ, כאלו עומד לפניו. להניח הפ"נ אח"כ בין דפי מאמר, קונטרס וכו' של תורת כ"ק מו"ח אדמו"ר הכ"מ. ולשלחו (אם באפשרי – בו ביום) על מנת לקראותו על ציון שלו.

חמשה נרות .. (יסיים): ראה קונטרס ב' ניסן ה'תש"ח [סה"מ תש"ח ע' 146]², וה'תש"ט [סה"מ תש"ט ע' 74]³.

בלחש .. בתניא: כך נהג כ"ק מו"ח אדמו"ר הכ"מ⁴.

(2) ושם: כנגד נפש רוח נשמה חי' יחידה (משיחות כ"ק מו"ח אדמו"ר שליט"א). וראה שיחת יט כסלו תשי"א (תו"מ ח"ב ע' 125): בפעם הראשונה שראיתי שמדליקים חמש נרות בעת התפלה ביאצרייט (וכן בשנת האבלות), כשהייתי אצל כ"ק מו"ח אדמו"ר בפאריז, שאלתי אצלו טעם הדבר, ולא השיב, ולאחר זמן אמר, שחמש הנרות הם כנגד חמש השמות שהנשמה נקראת בהם, נפש רוח נשמה חי' יחידה.

(3) ושם: א) לימוד המשניות הוא אחר אמירת שיעור התהלים שאחר התפלה. ב) פרק כד דכלים ופרק ז' דמקואות לומדים אחר סיום תפלת ערבית, סיום תפלת היום וסיום תפלת מנחה – הן במשך כל האחד עשר חודש הן ביום היאצרייט. ג) במשך ימי האבילות, ר"ל, לומדים בגלוי רק משנה אחת. ד) הדיוק הוא לסיים הפרקים אחרי התפלה.

(4) ראה ר"ד ימי השבעה ה'שי"ט ס"ט (תו"מ ח"א ע' 6): בשנת האבלות [אחר אמו הרבנית הצדקנית מרת שטערנא שרה נ"ע], ל"ע, כשהי' הרבי מסיים: „רבי חנניא בן עקשיא כו", לפני קדיש דרבנן, הי' נוהג להשען על ידו ולומר משהו בלחש.

(5) נדפס בסה"מ תשי" ע' 109 ואילך.

תוכן הענינים

באתי לגני, יו"ד שבט, ה'תשט"ז

ביאור תוכן השם „קרש" שניתן לעצי המשכן (ששייך לכל הענינים שצריכים להיות נפעלים עליהם, שהרי שמו של כל דבר בלה"ק הוא חיותו וקיומו, ומזה מובן שגם כל המאורעות שיאדעו בדבר קשורים עם שמו): האותיות ק' ור' שייכות לענינים של היפך הקדושה, וצירפו להם אות ש' (השייכת לקדושה) כדי שיהי' להם מציאות, ומזה נעשה „שקר". וענינו של הציור „קרש" הוא להפוך „שקר" זה לקדושה. וביאור ענינה של האות ר' – בפרטיות יותר:

האות ד' – היא דלות דקדושה, שהו"ע ספירת המלכות, דלית לה מגרמה כלום והיא בביטול ושפלות (הנרמז ביו"ד שמאחורי), ודוקא עי"ז בכחה לקבל את כל הענינים מלמעלה ולהוות את כל הענינים שלמטה (כמשל התלמיד, שדוקא כשהוא בביטול באפשרותו לקבל את השפעת השכל מהרב).

וזהו כל ענין העבודה, להיות בביטול בתכלית. ולכן מקדימים בתחלת התפלה את הפסוק „אד" שפתי תפתח גו", שכשם שישנו ענין הביטול בלימוד התורה („שפתי תפתח") כך יהי' בתפלה „ופי יגיד תהלתך", וגם בתפלה עצמה „תפלה לעני" קודמת.

משא"כ האות ר' – היא ריש דקליפה, שאין בו ביטול (ולכן אין בו יו"ד), והוא דל ורש מכל עניני קדושה. ועי"י העבודה דאתכפיא עושים גם מענינים אלו קרשים למשכן .....

ט

באתי לגני, ש"פ בא, ח' שבט, ה'תשל"ו

המשכת השכינה למטה היא עי"י העבודה בביטול דוקא (בכל ג' הקוין דתורה עבודה וגמ"ח), ולכן ענין הביטול הוא הקדמה למתן תורה („בחדש השלישי גו", מולד הלבנה דלית לה מגרמה כלום).

„אזעירת גרמה" – ביטול באופן שנשאר עדיין איזה מציאות (הביטול שע"י בינה, „בת אמיי"); „לית לה מגרמה כלום" – תכלית הביטול (הביטול שע"י חכמה, „בת אבי"), שדוקא עי"ז אפשר לקבל השפעה מבחינה שלמעלה מהשתלשלות (בדוגמת ביטול התלמיד אל הרב כדי לקבל השפעה שאינה בערכו). ועי"י גילוי הארת החכמה בבינה נמשך הביטול דחכמה גם בבינה (אלא שהוא רק בחי' חיצונית החכמה השייך אל הבינה, ולא פנימיות החכמה).

הביטול דחכמה – הביטול דאור כמו שהוא בבחי' גילוי („אין"); הביטול דכתר – הביטול דאור כמו שהוא כלול בהמאור („אפס").

תוכן הענינים

„כל רב מבבל” – חכמה ובונה, „כל רבי מא”י” – שניתוסף בו יו”ד, פנימיות החכמה ועד לבחי' נביע מא”ס, המתגלה בא”י (מלכות) דוקא מצד הביטול שבה (וזהו „עיני הוי' אלקיך בה” – ב’ עינין, שהם „מרשית השנה” – חכמה עילאה, „ועד אחרית שנה” – חכמה תתאה שבה מתגלית חכמה עילאה).

וזהו ענין היו”ד שבאחורי הד’ – תכלית הביטול דמלכות (לית לה מגרמה כלום), שעי”ז מתגלה בה ביטול הכי עליון .....

כה

באתי לגני, יו”ד שבט, ה’תשל”ו

מתנתורה ה’ לאחר הקדמת הביטול (ביום הזה” – ראש חודש, מולד הלבנה שנעשה ע”י העלם הלבנה לגמרי קודם המולד), ולכן גם לימוד התורה וקיום המצוות צ”ל באופן של ביטול.

הדרך לבוא לענין הביטול היא ע”י ההתבוננות; אלא שהביטול הבא ע”י ההתבוננות (בחי' בינה) הוא רק התחלת הביטול, והתכלית היא שלאח”ז יגיע לשלימות הביטול (בחי' חכמה), ודוקא עי”ז יכול להיות ענין ההשפעה והקבלה (כלי ריקן מחזיק). וכדמצינו בענין השפעת י”ג מדות הרחמים, שהיא דוקא „לשארית נחלתו”, „למי שמשים עצמו כשיריים”.

וגם בביטול זה גופא יש כמה דרגות: (א) הביטול שע”י המשכת החכמה בבינה, שהו”ע ביטול הכלים; (ב) הביטול שמצד בחי' החכמה עצמה, שהו”ע ביטול האורות; (ג) הביטול ד”סייג לחכמה”, שנעשה ע”י המשכת הכתר בחכמה; (ד) הביטול ד”שתיקה”, שהוא הביטול דבחי' הכתר עצמו.

ענין הביטול קשור עם אות יו”ד, כמארז”ל „כל רב מבבל וכל רבי מא”י”, שבא”י נקרא „רבי” בתוספת יו”ד כיון שהביטול שם הוא ביטול עליון יותר (וזהו שנאמר בה „עיני הוי' אלקיך בה”, לשון רבים, שהם יראה חיצונית ויראה פנימית).

ועי” ענין הביטול מהפכים את הקשר ושקר העולם להצירוף דקדוש, ומהקשר מעמידים את המשכן – „ושכנתי בתוכם” .....

לח

מכתב ב’

ב”ה, ראש חודש שבט, ה’תשי”א.

ברוקלין, נ.י.

אל אנ”ש, תלמידי התמימים, אל המקושרים או השייכים אל כ”ק מו”ח אדמו”ר זצוקלה”ה נבג”מ זי”ע הכ”מ, ה’ עליהם יחיו

שלום וברכה!

במענה על שאלת רבים אודות סדר מפורט ביום העשירי בשבט הבע”ל, הוא יום היארצייט של כ”ק מו”ח אדמו”ר הכ”מ, הנני בזה להציע: בשבת קדש שלפני היארצייט ישתדלו לעלות לתורה.

אם אין מספר העליות מספיק – יקראו בתורה בחדרים שונים, אבל לא להוסיף על מספר הקרואים.

ישתדלו שמפטיר יהי הגדול שבחבורה – בריצוי רוב המנין – או על פי הגורל.

יבחרו וירימו מי שיתפלל לפני התיבה ביום היארצייט, ונכון לחלק שיתפלל אחד ערבית, שני – שחרית, שלישי – מנחה כדי לזכות בזה מספר יותר גדול של אנ”ש.

להדליק נר שידלק כל המעת לעת. אם אפשר בקל – נר של שעוה.

הנני בזה: ראה ג”כ מכ”ק מו”ח אדמו”ר הכ”מ ע”ד היארצייט הראשון של אביו כ”ק אדמו”ר (מהורש”ב) נ”ע (חכמי ישראל בעש”ט ע’ לג [ולאח”ז באגרות קודש אדמו”ר מהוריי”צ ח”א ע’ קלת]).

יקראו .. אבל לא להוסיף: הוראת כ”ק מו”ח אדמו”ר הכ”מ בשם אביו. ועיין שו”ת צ”צ חאו”ח סל”ה.

של שעוה: ר”ת ה’קיצו ו’רננו ש’וכני ע’פר.

המראה מקומות וכו’ בהערות הממוספרות – ניתוספו ע”י המו”ל.

(1) יש לציין שגם במשך השנים שלאח”ז התייחס הרבי כו”כ פעמים להוראות שבמכתב זה ע”ד סדר ההנהגה ביום ההילולא, וצוה לפרסמן כו’.

אנ"ש ותלמידי התמימים, וכל הנוטלים חלק בדרכי החסידים והחסידות עמדו הכן כולכם, אתם נשיכם בניכם ובנותיכם, לקבל ברכת הוי' בשפעת חיים ופרנסה טובה ונחת מיוצאי חלציכם, אשר ישפיע השי"ת לכם ולנו על ידי התעוררות רחמים רבים ממקור הרחמים והחסדים האמיתיים, ע"ד מכניסי רחמים, אשר יעורר כ"ק מו"ח אדמו"ר הכ"מ בעל ההילולא, וברוכים תהיו בבני חייא ומזונא רויחא.

מנחם מענדל שניאורסאהן

[פרק שישי מהמשך באתי לגני ה'שי"ת]

בס"ד, י"ג שבט, ה'תש"ו

יאצ"ט כבוד אמו הרבנית הצדקנית מרת שטערנא שרה נ"ע זי"ע.

היושבת בגנים חברים מקשיבים לקולך השמיעני, ופי' רש"י היושבת בגנים, הקדוש ב"ה אומר לכנסת ישראל, את הנפוצה בגולה רועה בגנים של אחרים ויושבת בבתי כנסיות ובתי מדרשות, חברים מקשיבים מלאכי השרת שהם חבריך בני אלקים דוגמתך, באים לשמוע קולך בבתי כנסיות. והוא מהמד"ר², דבשעה שישראל יושבין בבתי כנסיות ובתי מדרשו' וקוראין את השמע ועוסקין בתורה, חברים מקשיבים, אני ופמליא שלי באים לשמוע בקולך. ועוד איתא במד"ר³ חברים נקראים מלאכי השרת, מפני שאין ביניהם לא קנאה ולא שנאה ולא תחרות, ולכן העוסקים בתורה ויושבים בגנים דבתי כנסיות ומדרשות, הנה גם החברים שהם מלאכי השרת מקשיבים לקולם. ולהבין זה יש להקדים תחלה מה שנת"ל דהעבודה במשכן ומקדש הוא לאהפכא חשוכא לנהורא דהחושך עצמו יאיר, ולכן ה' המשכן מעצי שטים שמהפכין שטות דלעו"ז לשטות דקדושה ואז הנה ושכנתי בתוכם גילוי אור הסובב.

(ו) **והנה** בזה יובן מה שעצי המשכן נקראים בשם קרשים, וכמ"ש: ועשית את הקרשים למשכן עצי שטים עומדים. וביאור הענין דהנה בהקדמת הזהר: בענין האותיות דאעלו קמי' קוב"ה למיכרי' בהו' עלמא כו' איתא דאות ק' ר' אתוון דאתחזיאו על סטרא בישא אינון, ובגין לאתקיימא נטלי אות ש' בגווייהו הוי קשר, ולעיל מיני' (באות ש') אי' הואיל ואתוון דזיפא נטלין לך למהוי עמהון לא בעינא למברי כך עלמא, דבגין דלא אתקיים שיקרא וכו' מכאן מאן דבעי למימר שיקרא יטול יסודא דקשוט בקדמיתא ולבתר יוקים לי' שיקרא דהא את ש' את קשוט איהו, את קשוט דאבהתן דאתיחדו בה. הנה ק' ר' הן לנגד ד' וה' (שהרי

(1) שה"ש ח, יג.

(2) שהש"ר פ"ח, יא (א).

(3) שם, יא (ב).

(4) תרומה כו, טו.

(5) ב, ב. וראה אוה"ת נ"ך ח"א ע' ג.

ר' מתדמה להדל"ת והק' לאות ה'), דד' ורי"ש הנה דומים זל"ז* בדמותן וכן בפירושן, דד' הוא מלשון דלות ועניות, דבספירות הוא ספירת המלכות דלית לה מגרמה כלום⁶, ובכחות נפש האדם הוא כח הדיבור, שהיא מקבלת ולבוש להכחות שלמעלה ממנה. וכמו השפעת השכל והמדות. וכן אות רי"ש הוא מלשון עניות ודלות וכמ"ש (משלי י') מחיתת דלים רישם, וכתיב⁷ ריש ועושר כו'. והנה אע"פ דד' ורי"ש הם שוים בפירושם, ומ"מ ה"ה מובדלים ומחולקים בענינם, וכאשר יחליף הרי"ש במקום הדלי"ת או ד' במקום הר' ה"ז מחריב* עולמות ח"ו, וכמו כל המאריך באחד מאריכים לו ימיו ושנותיו⁸, ובלבד שידגיש בהדלי"ת*, ואם מחליפו ח"ו באות רי"ש ה"ז מחריב עולמות, וכן לא תשתחוה לאל אחר⁹, וצריך להדגיש אות רי"ש, ואם מחליפו ח"ו בדלי"ת ה"ז מחריב עולמות, והיינו דגם דר' וד' דומים בתמונתם ופירושם, ומ"מ ה"ה מובדלים ומרוחקים זמ"ז בתכלית, והיינו דאות דלי"ת הוא בקדושה ואות ר' הוא מאתוון דאיתחזאו על סטרא בישא. והנה ההפרש ביניהם בתמונתם הוא דאות ד' הרי יש לו יו"ד מאחוריו, דאות יו"ד מורה על הביטול ואזעירת גרמה*, והיינו מלכות דאצילות דלית לה מגרמה כלום¹⁰, והוא לפי שהיא בתכלית הביטול והשפלות. וזהו דמלכות דאצילות נעשי' נקודה תחת היסוד, והיינו ביטול והנחת עצמותה לגבי שארי ספירות, אשר בזה הרי היא נעשית בחינת כלי לקבלה. וכמאמר* כלי ריקן מחזיק מלא אינו מחזיק, וכמו המקבל הנה בכדי שיהי' כלי לקבלה, ה"ז דוקא כאשר הוא בתכלית הביטול והשפלות, דאז הוא כלי לקבל אמיתת

דומים זה לזה: בכהנ"ל ראה זח"ג קפ, ע"ב. פרדס שער האותיות פ"ג. אוה"ת ס"פ לך [פח], א.

ה"ז מחריב: ויק"ר פי"ט, ב.

שידגיש בהדלי"ת: טוש"ע או"ח סי' סו.

אזעירת גרמה: זח"א כ, א.

וכמאמר כלי: ברכות מ, א. וראה חדא"ג שם. תו"א ס"פ משפטים. ד"ה אני לדודי ש"ת ס"ג [סה"מ השי"ת ע' 153].

(6) ראה זהר ח"א קפא, א. רמט, ב. ח"ב ריח, ב. עץ חיים שער ו (שער העקודים) פ"ה.

(7) פסוק טו.

(8) משלי ל, ח (ושם: ראש).

(9) ברכות יג, ב.

(10) תשא לד, יד.

(11) זהר ח"א קפא, א. רמט, ב. ח"ב ריח, ב. עץ חיים שער ו (שער העקודים) פ"ה.

מכתבים הכלליים ליום היוצרי

מכתב א'

ב"ה, ראש חודש שבט, ה'תשי"א.

ברוקלין, נ.י.

אל אנ"ש, תלמידי התמימים וכל הקרובים
לחסידות וחסידים די בכל אתר ואתר,

ה' עליהם יחיו

שלום וברכה!

לקראת בא יום הגדול והקדוש הוא יום עשירי בשבט, יום הילולא של כ"ק מו"ח אדמו"ר זצוקלה"ה נבג"מ זי"ע הכ"מ – הנני לעורר אודות מאמרו שנתן להדפיס ליום ההסתלקות, הוא ד"ה באתי לגני – יו"ד שבט תשי"א,

אשר בטח תלמדו אותו בליל ויום ההילולא.

ובלשון נשיאנו במכתביו (קונטרס ג', קונט' לו¹):

מסוגל הוא היום הזה להתקשר בעץ החיים, אשר כאו"א מאנ"ש יזכה שיאיר עליו ועל כל ב"ב שיחיו זכות כ"ק מו"ח אדמו"ר הכ"מ, אשר מסר ונתן נפשו הק' עלינו להדריכנו במעגלי צדיקי יסוד עולם הוד כ"ק אבותינו רבותינו הק' זצוקלה"ה נבג"מ זי"ע להושע בבני חייא ומזונא רויחא.

אנ"ש ותלמידי התמימים יחיו, התעוררו ובאו לחצרות ה', בבתי כנסיות ובתי מדרשות, אל התפלה ואל למודי השיעורים ברבים, והתועדו באהבת רעים לחזק את הלמודים בתמיכת לומדי תורה ועוסקים בעבודת השי"ת.

(1) קונטרס ג: סה"מ קונטרסים ח"א ע' 76. ולאח"ז באג"ק אדמו"ר מהוריי"צ ח"ב ע' קסו (המו"ל).

(2) קונטרס לו: סה"מ קונטרסים ח"ב שצו, ב. ולאח"ז באג"ק שם ח"ד ס"ע רעח ואילך (המו"ל).

השפעת הרב, וא"ז מספיק עדיין מה שהתלמיד אינו בבחינת יש ומציאות, כ"א דוקא כאשר יהי' בבחינת ביטול והעדר המציאות, וכל מה שמצמצם א"ע יותר בהביטול שלו, הנה יותר ויותר תהי' הקבלה, והמשל בזה מההכנה בכח התנועה להגביה איזה משא, דמשא קלה אינה צריכה הכנה כלל, ומשא כבדה הנה כל מה אשר יצמצם א"ע ביותר בהכנה הנה יוכל להגביה משא כבדה ביותר. וזהו לא תמצא* בגסי הרוח ולא במי שמרחיב עלי' לבו כים, וגסי הרוח הוא שאין לו ביטול, ומובן אשר אינו שייך לקבל דבר תורה, אלא גם במי אשר מרחיב עלי' לבו כים, והיינו שבעת לימודו אינו בטל בתכלית אלא שהוא מציאות בעיני עצמו (וכמו התלמיד אשר בעת השפעת הרב ה"ה חושב ומהרהר בהשגת הענין, ובאמת צריך בעת מעשה רק לקבל דברי הרב ואח"כ יתבונן בדבר השגת הענין) וחושב בהשגת הענין כפי חיוב שכלו, והיינו שאינו בבחינת ביטול במציאות לגמרי, והמקבל האמיתי ה"ה בטל בתכלית, וזהו כל ענין הקדושה שיהי' בבחינת ביטול בתכלית, ובזה הוא כל ענין העבודה, וזהו הביטול דבחינת מלכות. ולכן כל הגילויים הוא ע"י השפלות והביטול דבחינת מלכות. ובזה יובן מ"ש¹² תפלה לדוד הטה ד' אונך ענני כי עני ואביון אני, דתפלה לדוד הוא ההתקשרות והביטול דבחינת מלכות¹³, הנה גודל תוקף הבקשה הטה כו' וענני מפני מה הוא לפי דעני ואביון אני, שהוא בחינת הביטול דבחינת מלכות, וזהו האות ד', משא"כ רי"ש אין בו יו"ד, שאין בו בחינת הביטול, ואדרבא הוא בבחינת ישות וגסות, ולכן הוא מאתון דאיתחזאו על סטרא בישא, והעניות והדלות דסט"א הוא שאין להם שייכות לאלקות, וזה עצמו מה שאין להם שייכות לאלקות והעניות והדלות שלהם, בזה גופא ה"ה נעשים בבחינת יש ומציאות יותר ויותר.

קיצור. ד' ור' שניהם פי' דלות. בד' קדושה יו"ד מאחוריו, תכלית הביטול ועי"ז הוא כלי לקבלה. ימשיל בתלמיד שצ"ל בהעדר המציאות בעת הקבלה, משא"כ באות רי"ש.

לא תמצא: עירובין נה, א.

(12) תהלים פו, א.

(13) ראה פרדס שער כג (שער ערכי הכינויים) בערכו. ערכי הכינויים (לבעל סדר הדורות) בערכו. ובכ"מ.

יש חכמות לשון רבים, הן חכמה תתאה והן חכמה עילאה¹¹⁶. ומכל זה מובן מעלת הביטול שהאדם מקטין ומצמצם את עצמו עד לתכלית שלימות הצמצום (דלית לי' מגרמי' כלום), וכמים הפנים לפנים גו', שע"י שלימות הצמצום למטה נעשה גם שלימות הצמצום למעלה, שהקב"ה מצמצם את עצמו כביכול שיהיו יכולים להשיגו, ובאופן שכל הגבוה גבוה ביותר יכול לירד עד למטה ותחתון ביותר¹¹⁷, ובלשון הכתוב¹¹⁸ מרום וקדוש אשכון (דוקא) את דכא ושפל רוח.

(ט) **וזהו** הנקודה דפרק וא"ו של המאמר, שע"י ענין הביטול [שזהו כללות הענין שישראל מונין ללבנה, היינו שעומדים בעבודתם במעמד ומצב של לבנה כפי שהיא בתכלית הביטול ברגע שקודם מולד הלבנה, שע"י מתגלה הענין דביום הזה (כנ"ל ס"ג), ועי"ז באו מדבר סיני, ומקבלים התורה ומצוותי' באופן שעל ידם משנים את עוה"ז התחתון להיות לו ית' דירה בתחתונים], מהפכים הקשר ושקר העולם להצירוף דקדוש, ומהקדוש מעמידים את המשכן אשר בו ועל ידו יהי' ושכנתי בתוכם, ואח"כ נמשך מעבודה זו בכל העולם כולו. ועי"ז שבנ"י הם במעמד ומצב דצבאות הוי"ו¹¹⁹, כמו שהיו בימי צאתך מארץ מצרים, אזי נעשה הענין דילחום מלחמת הוי' וינצח¹²⁰ [הנצחון של אנשי צבא יחד עם מפקדי הצבא. ובפרט שישנו הענין שהמלך מבזבז את אוצרותיו שאצר בעצמו ואשר אצרו אבותיו, ומוסר אותם ע"י מפקדי הצבא לאנשי הצבא, והם מנצחים כו'¹²¹], ויבנה ביהמ"ק במקומו¹²⁰, שאז נעשה ושכנתי בתוכם ע"י ועשו לי מקדש. וכימי צאתך מארץ מצרים¹²², ובאופן דארנאו נפלאות¹²² אפילו בערך הנסים שהיו בגאולה דיצי"מ¹²³. וזה יהי' בעגלא דידן, במהרה בימינו, כביאת משיח צדקנו, ובני ישראל יוצאים ביד רמה¹²⁴, ובקרוב ממש.

(121) ראה בהמאמר — פי"א.

(122) מיכה ז, טו.

(123) זהר ח"א רסא, ב. פ"ח שער חג המצות רפ"ו. וראה אוה"ת נ"ך עה"פ (כרך א ע' תפז). תו"מ סה"מ ניסן ע' קמו. ע' רד. ובכ"מ.

(124) כמ"ש ביצי"מ — פרשתנו (בשלח).

יד, ח.

(116) ראה זח"א קמא, ב. תו"ח בראשית

ג, ב ואילך.

(117) ראה שערי אורה שער הפורים נח, א

ואילך. סה, א ואילך.

(118) ישעי' נז, טו.

(119) בא יב, מא.

(120) רמב"ם הל' מלכים ספ"א.

וממשיך (בשער מאמרי רשב"י), והנה ע"ב ק"ל הוא בגימטריא ר"ב, ולכן כל רב הוא מבבל. אבל בארץ ישראל אז נקרא רבי (בתוספת י'), לפי ששם מתחברים יחד עם עשר האותיות של שם הוי' (ד' אותיות שם הוי' עם המילוי שלהם, אבל רק מספר האותיות עצמן (עשר אותיות), ולא הגימטריא שלהם כפי שבאים במילוי אלפין כו'). והיינו, שהענין דארץ ישראל הוא ששם הביטול הוא לא רק כפי שהוא מצד התחתון, אלא ביטול עליון יותר, שלכן נרמז בהוספת אות יו"ד, שמורה על הביטול דאזעירת גרמה, ולאח"כ ביטול נעלה ועמוק יותר, דלית לה מגרמה כלום.

(ח) וזהו גם המבואר בתורת הרב המגיד¹⁰⁴ בענין ארץ ישראל, עלי' נאמר¹⁰⁵ ארץ אשר גו' עיני הוי' אלקיך בה מרשית השנה ועד אחרית שנה, עיני (לשון רבים) דייקא, שמביא שאלת הזהרה¹⁰⁶, כתיב¹⁰⁷ עין ה' אל יראיו, לשון יחיד, וכתיב¹⁰⁸ עיני ה' אל צדיקים, לשון רבים. ומבאר, כי הנה חכמים נקראו עיני העדה¹⁰⁹, שזה מורה על הביטול¹¹⁰, ויש בזה ב' בחי', חכמה עילאה וחכמה תתאה, וכנגדם יש ב' בחי' בענין הביטול והיראה. יש יראה תתאה (הקשורה עם חכמה תתאה), שהיא יראה חיצונית, והיא היראה שמחמת גדלו, היינו שאינו מכיר פנימיותו, ורק שרואה את גדלו, ומחמת זה הוא ירא. ויש יראה עילאה (הקשורה עם חכמה עילאה), שהיא יראה פנימית, שמכיר את פנימיותו וחשיבותו, ומחמת זה הוא ירא ומתבייש מפניו, והו"ע יראת בושת (כמבואר גם בתניא¹¹¹ ובסידור בהערה לתיקון חצות¹¹² ובכ"מ). וממשיך לבאר, שכדי להיות ירא בושת צריך להכיר ולהשיג את אלקותו ית', וזה אי אפשר אלא ע"י צמצום, שהקב"ה מצמצם את עצמו כביכול שיהיו יכולים להשיגו, וזה הצמצום בא ע"י שיקטין האדם את עצמו, כי כמים הפנים לפנים גו'¹¹³. וזהו מ"ש גבי ארץ ישראל עיני הוי' אלקיך בה, עיני לשון רבים, דהנה, ארץ היא בחי' המלכות¹¹⁴, שיש בה ענין הביטול (כמבואר במאמר בפ"ו), ויש בה המעלה דאור חוזר¹¹⁵, ולכן עיני הוי' אלקיך בה, עיני לשון רבים, שיש בה לא רק היראה החיצונית שמחמת גדלו כו', אלא גם היראה הפנימית, יראת בושת [וע"ד מ"ש¹¹⁶ חכמות בחוץ תרונה, היינו, שבחוץ

בס"ד. יו"ד שבט, ה'תשט"ז

(הנחה בלתי מוגה)

באתי לגני אחותי כלה¹, ואיתא במדרש רבה במקומי לגני לגנוני, דעיקר שכינה בתחתונים היתה, אלא שלאח"כ הנה ע"י חטא עץ הדעת והחטאים שלאחריו סילקו את השכינה מלמטה למעלה, ואח"כ עמדו הצדיקים והורידו את השכינה מלמעלה למטה, עד שבא משה, שהוא השביעי, וכל השביעין חביבין², והוריד את השכינה מרקיע הא' לארץ, שזוהי תכלית הכוונה להיות דירה לו ית' בתחתונים, לגנוני, דעיקר שכינה בתחתונים היתה. וזהו גם מ"ש³ ועשו לי מקדש ושכנתי בתוכם, בתוך כל אחד ואחד מישראל⁴, שהם יעשו דירה לו ית' בתחתונים. וזהו שאחת העבודות העיקריות שהיו במשכן ומקדש היא עבודת הקרבנות, שענינה הוא הקרבת נפש הבהמית⁵, שע"ז נעשה קירוב כל הכחות⁶, ואח"כ נעשה ריח ניחוח להוי"⁷, שהו"ע ההמשכה למטה⁸. וזהו ג"כ מה שהמשכן נבנה מעצי שטים⁹, דשיטה הוא מלשון שטות, כי, העבודה שעל ידה עושים בתחתונים דירה לו ית' (ענינו של המשכן), שהו"ע המשכת אור הסובב כל עלמין שהוא בכולהו עלמין בשוה, היא ע"י העבודה דאתכפיא סט"א ולאח"כ גם העבודה דאתהפכא, כמאמר¹⁰ כד אתכפיא סט"א אסתלק יקרא דקוב"ה בכולהו עלמין, דפירוש אסתלק

- (1) מאמר זה מיוסד בעיקרו על פרק הששי* מהמשך באתי לגני ה'ש"ת.
(2) שה"ש ה, א.
(3) שהש"ר עה"פ.
(4) ויק"ר פכ"ט, יא.
(5) תרומה כה, ח.
(6) הובא בשם רז"ל בלקו"ת ר"פ נשא כ, סע"ב. ובכ"מ. וראה ראשית חכמה שער האהבה פ"ו קרוב לתחילתו (ד"ה ושני פסוקים). אלשיך עה"פ תרומה שם ("שמעתי לומדים"). של"ה סט, א. רא, א. חלק תושב"כ תרומה שכה, ב. שכו, ב. וראה לקו"ש חכ"ו
(*) הפרק השייך לשנה זו — ראה תו"מ סה"מ באתי לגני ח"א ע' vi. וש"נ.
(7) ראה לקו"ת ויקרא ב, ג ואילך. ד"ה ושבתם מים בששון תש"א פ"ג (סה"מ קונטרסים ח"ב תנ, א ואילך. נעתק ב"היום יום" יב אדר שני).
(8) ראה ספר הבהיר סמ"ו (קט). סמ"ח (קכג). וראה גם סה"מ תש"ט ע' 29 (השני).
(9) ויקרא א, ט. פינחס כח, ח. ועוד.
(10) תרומה כו, טו.
(11) תרומה כו, טו.
(12) בתניא פכ"ז (לד, א) ובלקו"ת ר"פ פקודי מצייין לזהר ח"ב קכח, ב (ובלקו"ת שם מצייין גם לזהר שם סז, ב. וראה גם שם קפד, א). וראה גם תו"א ויקהל פט, ד. לקו"ת חוקת סה, ג.

- (104) אור תורה פ' עקב סימן קסה. כט, ג. לא, ג.
(105) עקב יא, יב. רפמ"ג.
(106) ראה זח"ג קל, א. סידור עם דא"ח קנא, סע"ג ואילך.
(107) תהלים לג, יח. ראה תניא אגה"ק ס"כ.
(108) שם לד, טז. ראה לקו"ת ואתחנן ה, ג. שה"ש
(109) שלח טו, כד. כא, א. ובכ"מ.
(110) ראה לקו"ת שמע"צ צא, ד. שה"ש (115) משלי א, כ.

(כאן) הו"ע של גילוי למטה, אלא שהגילוי הוא באופן של הסתלקות¹³, והוא בכולהו עלמין בשוה, וכיון שענין זה נעשה ע"י העבודה דאתכפיא ואתהפכא, לכן ה' המשכן מעצי שטים, שמורה על הפיכת השטות דלעו"ז, שהו"ע החטא, כמאמר¹⁴ אין אדם עובר עבירה אא"כ נכנס בו רוח שטות, שע"י סילקו את השכינה מלמטה למעלה, ולכן צריכה להיות העבודה באופן של שטות דקדושה, שהו"ע העבודה שלמעלה מטו"ד, ועי"ז אהני לי שטותי¹⁵, להפוך את השטות דלעו"ז, ולעשות דירה לו יתברך בתחתונים.

(ב) **וממשיך** כ"ק מו"ח אדמו"ר בעל ההילולא בהמאמר¹⁶: ובזה יובן מה שעצי המשכן נקראים בשם קרשים, וכמ"ש¹⁷ ועשית את הקרשים למשכן עצי שטים עומדים (עכ"ל). והיינו, שהתואר עצי שטים ישנו בהם גם קודם שנעשו שייכים להמשכן, ובשביל עשיית המשכן הוצרכו ליקח עצי שטים ולעשות מהם קרשים. ותוכן הביאור בהמאמר, שהשם קרש שייך גם לאופן העבודה הנ"ל, שע"י העבודה דאתכפיא שמביאה לאתהפכא, מהפכים את השטות דלעומת זה לענין של קדושה (כדלקמן).

ובהקדים הביאור בענין השם (שהרי הלשון "קרש" הוא שם הדבר) שעל ידו היא התהוות הדבר, חיותו וקיומו. דהנה, ידוע פירוש הבעש"טא ע"פ¹⁷ לעולם הוי' דברך נצב בשמים, כי דברך שאמרת יהי רקיע בתוך המים וגו', תיבות ואותיות אלו הן נצבות ועומדות לעולם בתוך רקיע השמים ומלוכשות בתוך כל הרקיעים לעולם להחיותם, כי אילו היו האותיות מסתלקות כרגע ח"ו, היו כל השמים אין ואפס כמו קודם מאמר יהי רקיע כו' ממש. וכן בכל הברואים שבכל העולמות ואפילו ארץ הלזו הגשמית ובחי' דומם ממש, אילו היו מסתלקות ממנה כרגע ח"ו האותיות מעשרה מאמרות שבהן נבראת הארץ בששת ימי בראשית, היתה חוזרת לאין ואפס ממש כמו לפני ששת ימי בראשית ממש. וז"ש האריז"ל¹⁸ שגם בדומם ממש (שזהו הסוג היותר תחתון מד'

בחי' שלמעלה לגמרי מענין האור, למעלה גם מהאור כפי שהוא כלול במקורו במאור, שלכן נאמר על בחי' הכתר ישן חשך סתרו⁹, וזהו תכלית שלימות הביטול.

(ז) **והנה** כללות ענין הביטול קשור עם אות יו"ד, וכנ"ל (ס"ב) שזהו החילוק בין אות ד' לאות ר', דאות ד' יש לו יו"ד מאחוריו, שמורה על הביטול כו'. וזהו גם החילוק בין רב לרבי, שרבי הוא בתוס' יו"ד. והענין בזה, דהנה איתא בהקדמה לתיקוני זוה"ק כל רב מבבל וכל רבי מא"י, ומבואר בכתבי האריז"ל (בשער מאמרי רשב"י⁹⁹), שבצאתו יתברך לחוץ, אל חוצה לארץ (בבל), הרי זה ע"ד מ"ש⁹⁷ הנה הוי' רוכב על עב קל ובא מצרים, היינו, שהציאה למיצרים וגבולים דחו"ל היא (לא בבחי' השמות עצמם, אלא בבחי' המילויים שלהם, והיינו) ע"י שרוכב ומתלבש בבחי' ע"ב ק"ל, שזהו האחוריים דשם הוי' פשוט (ע"ב) ומלא באלפין (ק"ל), כדאיתא בע"ח⁹². ופירוש הדברים, דהנה, מספר ע"ב כאן⁹⁸ אינו שם ע"ב שהוא הגימטריא דשם הוי' (כפי שהוא בעילוי שלו) במילוי יודי"ן⁹⁹, אלא הוא המספר האחורי דשם הוי', דהיינו, שתחילה מונים י', ואח"כ מוסיפים ומונים י"ה, ואח"כ י"ה, ואח"כ י"הו"ה, ובצירוף כולם עולה המספר ע"ב. וכמו"כ מספר ק"ל הוא האחוריים דשם הוי' במילוי אלפין¹⁰⁰. והרי אחוריים הוא בחי' מוחין דקטנות, כמבואר בהערות אאמו"ר לזהר בלקוטי לוי"צ פ' ויצא¹⁰¹. וגם ענין המילוי (אחוריים דשם הוי' במילוי אלפין) מורה על ענין הקטנות והצמצום, כמבואר בכ"מ (וגם בסידור¹⁰² ובדרוש המילויים לכ"ק אדמו"ר הזקן¹⁰³) שכללות ענין מילוי האותיות הוא רק כאשר צריך לבטא את האות בגילוי בדיבור לזולתו, משא"כ לעצמו ה"ה חושב את האות עצמה ללא המילוי, ומזה מובן שענין המילוי מורה על הירידה למטה, לזולת שנמצא בדרגה שלמטה הימנו, שלכן ה"ז כמו דיבור לגבי מחשבה, או אפילו למטה יותר. ולכן, כאשר צ"ל הציאה למצרים, שזהו כללות הענין דחו"ל, הרי זה ע"י ע"ב ק"ל, בבחי' אחוריים (קטנות המוחין) ומילוי (ירידה למטה).

(94) תהלים יח, יב.

(95) הקדמת ספר התיקונים כת"י — הובא ונתבאר בעץ חיים שם ובשער מאמרי רשב"י שבהערה הבאה. תו"א הוספות קיז, ד. סה"מ תש"ח ע' 121 ובהערה שם.

(96) בתחילתו.

(97) ישע"י יט, א.

(98) ראה לקוטי לוי"צ לזח"ג ע' שפג.

(99) יו"ד ה"י וי"ו ה"י = ע"ב.

(100) יו"ד, יו"ד ה"א, יו"ד ה"א וא"ו, יו"ד ה"א וא"ו ה"א = ק"ל.

(101) ע' קבג.

(102) עם דא"ח — קטו, ב.

(103) מאמרי אדמו"ר הזקן אתהלך לאזניא

ע' כ.

(א) שער היחוד והאמונה פרק א.

(13) ראה תו"א שם.

(14) סוטה ג, א.

(15) כתובות יז, א.

(16) בפרק השייך לשנה זו — פרק ו.

(17) תהלים קיט, פט.

(18) ראה עץ חיים שער לט (שער מ"ן

ומ"ד) דרוש ג.

שנעשה ע"י המשכת החכמה בכינה, בחי' נקודה בהיכלא⁸⁴, הו"ע ביטול הכלים, דאף שהם בטלים, הרי יש בהם התחלקות וריבוי פרטים כו'. ולמעלה מזה הוא הביטול שמצד בחי' החכמה, כמבואר שם⁸⁵ שהדוגמא לזה הו"ע ביטול האורות, שהאור אינו בבחי' מציאות דבר להיות דבר נוסף על העצם, וכן הוא בבחי' החכמה שהיא בבחי' גוון לבן, שעם היותו בבחי' גוון עכ"פ, ה"ה גוון עצמי כו' (כמבואר גם בדרושי עבודת יוהכ"פ⁸⁶ בענין בגדי בד, כתונת בד קדש ילבש גו'⁸⁷). אך ישנו גם הענין דסייג לחכמה שתיקה, כי בחכמה יש בחי' חיצונית החכמה, דהיינו, כפי שיכולה להיות שייכת לבינה (כנ"ל), או אפילו כפי שהיא בפני עצמה, אבל היא עדיין בדוגמת האור שיש לו גוון, אלא שהוא גוון עצמי. ויש מדרגה נעלית יותר בענין האור, שאין לו גוון כלל, אפילו לא גוון עצמי, והיינו כפי שהוא במקורו בהיותו כלול במאור. ועז"נ סייג לחכמה שתיקה, דהנה, סייג הוא כמו גדר שמקיף ושומר את הדבר המוקף, והתחלת ועיקר הסייג הוא על בחי' החכמה, להיותה ראשית ההשתלשלות, וזהו גם מה שסיג בגימטריא חכמה (כמובא שם). אלא, שבענין הגימטריא יש ב' אופנים (וכמו ב' האופנים בכלל, כלל ופרט וכלל⁸⁸, כלל שקדם לפרט ויש כלל שלאחרי הפרט), אופן הא', כמבואר בשעוהיה"א⁸⁹ שהחשבון מורה על מיעוט האור כו' עד שלא נשאר ממנו אלא בחינה אחרונה שהוא בחי' החשבון ומספר כו', מספר האורות בלבד, ואופן הב', שהמספר מורה על האורות כפי שהם בכללותן, שנכללים כולם כאחד בהמספר⁹⁰ [וע"ד שאות יו"ד דשם הוי', תחילת שם הוי', הוא בגימטריא עשר, להיותו כולל כל ד' אותיות שם הוי' עם המילוי שלהם. וכידוע שזהו ביאור המאמר שרה"י רחבו ד' וגובהו י'⁹¹, רחבו ד' הו"ע ד' אותיות שם הוי', וגבהו יו"ד היינו כפי שד' האותיות הם יחד עם המילוי שלהם⁹²]. ובאופן כזה הוא גם הענין דסיג בגימטריא חכמה, שזהו מה שהכתר נמשך בחכמה ופועל בה ביטול נעלה יותר מהביטול שמצד החכמה עצמה. ולמעלה מזה הו"ע השתיקה, שזהו הביטול דבחי' הכתר עצמו, דכתר הוא מלשון כתר לי זעיר⁹³, שהו"ע שתיקה, שזוהי

(84) ראה זהר ח"א ו, א. ח"ב קפ, א. בתחלתה).
 תקו"ז ת"ה (יט, א). תכ"ח (עב, ב). לקו"ת (89) פרק ז (פד, ב).
 ר"פ ראה (יח, ב). (90) ראה גם המשך תער"ב ח"א ע' קסד.
 (85) המשך תרס"ו ע' שעד. (91) שבת ו, א.
 (86) לקו"ת אחרי כט, ג. ובכ"מ. (92) עץ חיים שער יט (שער אנ"ך) פ"ג.
 (87) אחרי טז, ד. (93) איוב לו, ב. ראה אוה"ת חג השבועות
 (88) ברייתא ד"ג מדות (תורת כהנים (קה"ת, תשנ"ה) — הוספות ע' 29 ואילך.

הסוגים מדבר חי צומח ודומם) כמו אבנים ועפר ומים יש בחי' נפש וחיות רוחנית, דהיינו בחי' התלבשות אותיות הדיבור מעשרה מאמרות המחיות ומהוות את הדומם להיות יש מאין ואפס שלפני ששת ימי בראשית. ואף שלא הוזכר שם אבן בעשרה מאמרות שבתורה, אעפ"כ נמשך חיות לאבן ע"י צירופים וחילופי אותיות כו', והיינו לפי שאין האבן יכול לקבל חיות מהעשרה מאמרות עצמם כמו שהם, כי אם ע"י שיוורד החיות ומשתלשל ע"י חילופים ותמורות האותיות עד שנמשך מהן צירוף שם אבן, והוא חיותו של האבן. וכן בכל הנבראים שבעולם, השמות שנקראים בהם בלשון הקדש (שאינם שם הסכמי בלבד), הן הן אותיות הדיבור המשתלשלות מעשרה מאמרות שבתורה לברוא את הנבראים יש מאין ולהחיותם לעולם.

וזהו גם מ"ש הרב המגיד בארוכה ע"פ¹⁹ וכל אשר יקרא לו האדם נפש חי' הוא שמו, דאיתא במדרש²⁰ שכאשר המלאכים שאלו להקב"ה מה תהי' מעלת אדם הראשון, ואמר להם שתהא חכמתו מרובה משלכם, העביר הקב"ה לפני המלאכים כל בהמה חי' ועוף, אמר להם מה שמותם, ולא ידעו, כיון שברא אדם העביר לפניו ואמר לו מה שמותם של אלו, אמר לזה נאה לקרותו שור כו'. והקשה הרב המגיד, דלכאורה אינו מובן, וכי מה חכמה גדולה היא לקרות להם שמות. ועוד צריך להבין מה שאמר לזה נאה לקרוא וכו', למה השם שקרא לכל אחד ואחד שמו נאה לו. אך הענין הוא, כי אע"פ שבכל לשון ולשון מע' לשונות יש ג"כ קריית שם לכל דבר בשמו, עכ"ז אינו שם העצם לדבר ההוא, רק שם הדבר בעלמא כדי להכיר בין דבר לחבירו, משא"כ בלה"ק, כל מה שנקרא שמו כך הוא שמו האמיתי שם העצם משרשו, עד"מ שו"ר התחתון נקרא שמו כך ע"ש שרשו למעלה שהם ג' אותיות שו"ר, וכן כולם עד"ז. ולכן אדה"ר שהי' בו חכמה יתירה, והשיג וידע השורש של כל מין ומין, הי' יכול לקרותם בשם האמיתי. ולזה אמר לזה נאה לקרותו וכו', כלומר, מה שאני קורא שמו כך, אינו שם דבר ושם מושאל בכדי להכירו, רק נאה לקרותו כך, כי הוא שם שרשו ודאי, ולכן שמו נאה לו. וממשיך הרב המגיד לבאר בנוגע לשמות בני אדם, דלכאורה, בשלמא

(ב) אור תורה ס"פ בראשית סימן יד.

(19) בראשית ב, יט.
 (20) תנחומא חוקת ו. ב"ר פי"ז, ד. וראה של"ה יד, א.

הראשונים שקראו בניהם על שם המאורע (כדאיתא במדרש²¹), היו יודעים שורש נשמת הבן, והיינו, דכיון שידעו המאורע שיארע עם הבן הילוד לאחר זמן, וקראוהו על שם מאורע זה, הרי מזה גופא ראי' שידעו מה נעשה בשרשו ומקורו, שבזה תלויים המאורעות שיארעו עם הנשמה בגוף במשך הזמן. אבל עכשיו שאנו קוראים בנינו על שם אבותינו (כדאיתא במדרש שם), והרי אין אנו יודעים השרש ומקור כו'. ומ"מ, גילה לנו האריז"ל²² שגם אלו השמות אינם דרך מקרה או רצון האב ואם לקרותו כך, אלא הקב"ה הוא הנותן שכל חכמה ודעת בלב אביו ואמו לקרותו בשם שהוא משורש נשמתו של הבן. ומסיים, שזהו ג"כ מ"ש רז"ל²³ שר' מאיר הוה דייק בשמא, דבתורתו של ר"מ כתוב כתנות אור (לא בעי"ן, אלא באל"ף)²⁴, לפי שאצלו לא הי' ענין של קליפה כלל, דקליפתו וזק²⁵, שהי' מאיר אצלו האמת כמו שהוא, ולכן הכיר מהשם את שרש הנשמה שבגוף, ובמילא הי' יכול לידע את המאורעות שיארעו עם הנשמה בגוף.

והנה כיון שהשמות שבלה"ק אינם שמות הסכמיים, אלא כל שם הוא שרשו של הדבר הנקרא בשם זה, והוא גם חיותו של הדבר, שעל ידו נברא מאין ליש, ולא באופן שנברא ע"י השם פעם אחת ושוב אינו זקוק להשם, אלא שם זה מהוה אותו בכל עת ובכל רגע, כפי שמאריך רבינו הזקן בביאור התשובה על טעות הכופרים שמדמין מעשה ה' עושה שמים וארץ למעשה אנוש ותחבולותיו, כמו אומן שעושה כלי, שלאחרי עשיית הכלי אין הכלי צריך לידי האומן, והיינו, לפי שעשיית הכלי ע"י האומן היא יש מיש, רק שמשנה הצורה כו' (היינו, שמגלה את הצורה שהיתה בה תחלה בהעלם), משא"כ בבריאת יש מאין, יש צורך שכח הבורא יהי' בהנברא תמיד, כיון שלולי זאת יחזור להיות אין ואפס — הרי מובן שכל המאורעות שיארעו בכל דבר קשורים גם הם עם השם בלשון הקודש שמהוה את הדבר בכל עת ובכל רגע, אע"פ שמאורע זה אירע כמה שנים לאחר שניתן השם לדבר זה.

ומזה מובן גם בנוגע להשם קרש, שזהו השם בלשון הקודש שניתן לעצי שטים בשעה שהתחילו להכין אותם שמהם יהי' בנין

והגבלה, משא"כ האריז"ל מדבר בעולם התיקון⁷⁷, ושם נקרא בשם חסד, והו"ע חסד זוטא. אך מה שנקרא חסד זוטא, אין זה מפני שהחסד הוא קטן, שהרי הדוגמא לזה היא מענינו של אברהם, שהי' במקום מדת החסד, כדאיתא בספר הבהיר⁷⁸ אמרה מדת החסד מיום היות אברהם בעולם כו' עומד ומשמש במקומי, ואיתא בספר ארחות צדיקים⁷⁹ שאברהם הי' נדיב בממונו בגופו ובנפשו, ועד לאופן שלמעלה ממדידה והגבלה, כמסופר בדברי חכמינו ורבותינו ז"ל. ואעפ"כ נקרא בשם חסד זוטא, לפי שהשפעת החסד היתה בגלל הקטנות שלו, וכלשונו ואנכי עפר ואפר⁸⁰, ובגלל שהחשיב את עצמו כעפר ואפר, לכן היו כל עניניו נחשבים אצלו כמותרות, ונתן את הכל, בממונו בגופו ובנפשו, בשביל הזולת. וממשיך לבאר, שמצינו שחסד דתיקון, חסד דאצילות, נקרא גם בשם גדולה, כמ"ש⁸¹ לך ה' הגדולה גו', ואעפ"כ אין זה סתירה, אלא אדרבה, כי, דוקא חסד דאצילות שנקרא חסד זוטא הוא הכלי לגילוי בחי' הגדולה שלמעלה ממדידה והגבלה, והיינו, שכדי לקבל בחי' החסד העליון שנמשך מצד רוממות גדולתו ית' שכולם בטלים לפניו, הרי זה דוקא ע"י בחי' הקטנות שמקטין ומשפיל את עצמו עד שאינו נחשב לכלום שלכן משפיע לזולתו, ומצד טעם זה גופא (במדה כנגד מדה) הוא כלי לקבל השפעת בחי' חסד עליון הנ"ל. וזהו מי אֵל כמוך גו' לשארית נחלתו, שהשפעה נעלית זו שלמעלה ממדידה והגבלה היא דוקא למי שמשים עצמו כשיריים (וע"ד משנת"ל (ס"ג) המבואר בתו"א בפירוש היום הזה, שהאבהה, שענינה חסד, היא בבחי' ביטול).

(ו) **והנה** גם בתכלית שלימות הביטול דכלי ריקן (המבואר בסעיף ו' הנ"ל) יש כמה דרגות זו לפנים מזו. ויובן ע"פ ביאור כ"ק אדמו"ר (מהורש"ב) נ"ע בהמשך תרס"ו⁸² בפירוש מארז"ל⁸³ סייג לחכמה שתיקה, שיש בזה ג' דרגות, חכמה, סייג לחכמה, ושתיקה (כדלקמן). ובהקדים, דמשנת"ל (ס"ד) שלא מספיק הביטול שמצד ענין ההתבוננות, בחי' בינה, כיון שענין ההתבוננות מביא לרעש והתפעלות (היפך הביטול), ורק ע"י המשכת החכמה נעשה ענין הביטול, הנה גם הביטול

(ג) שער היחוד והאמונה פרק ב.

(77) ראה אוה"ת שם.
(78) סקצ"א. הובא בפרדס שער כב (שער הכינויים) פ"ד.
(79) שער יז. וראה אוה"ת שם. סה"מ
(80) וירא יח, כז.
(81) דברי הימים"א כט, יא.
(82) ד"ה ביום השמע"צ תרס"ז (המשך תרס"ו ע' שער יז.
(83) אבות פ"ג מ"ג.
(80) וירא יח, כז.
(81) דברי הימים"א כט, יא.
(82) ד"ה ביום השמע"צ תרס"ז (המשך תרס"ו ע' שער יז.
(83) אבות פ"ג מ"ג.

(21) יומא פג, ב.

(22) ב"ר פ"כ, יב.

(23) חגיגה טו, ב.

(21) ב"ר פל"ז, ז.

(22) שער הגלגולים הקדמה כג. שער

מארז"ל בסופו. עמק המלך שער א ספ"ד.

המשכן (כמ"ש ועשית את הקרשים למשכן), והוא המהווה ומח"י ומקיים אותם, הנה שם זה שייך גם לכל הענינים שצריכים להיות נפעלים ע"י העצי שטים (הפיכת השטות דלעו"ז לקדושה).

ג) **וביאר** הענין, כפי שמבאר כ"ק מו"ח אדמו"ר בהמאמר ענינם של ג' האותיות ק' ר' ש' שמהם מורכבת תיבת קרש. ובהקדם המבואר לעיל בענין השמות, שכן הוא גם בנוגע לשמות האותיות, והיינו, שכל אות מהאותיות דלשון הקודש יש לה שם, ושם זה קשור עם תוכנה וענינה של האות. וכן הוא בנוגע לתמונה וציור של כל אות, שיש לה קשר ושייכות לתוכנה של האות, כפי שמבאר רבינו הזקן²⁶ שכל אות ואות מכ"ב אותיות היא המשכת חיות וכח מיוחד פרטי (מהקב"ה) שאינו נמשך באות אחרת, לכן גם תמונתן בכתב כל אות היא בתמונה מיוחדת פרטית המורה על ציור ההמשכה כו'. וממשיך כ"ק מו"ח אדמו"ר בהמאמר¹⁶, דאיתא בהקדמת הזהר²⁷ בענין האותיות דאעלו קמי' קוב"ה למיכרי' בהו עלמא, דאות ק' ר' אתון דאתחזיאו על סיטרא בישא אינון, היינו שיש להן שייכות לענינים דהיפך הקדושה. וגם אות שי"ן, עם היות שמצד עצמה ראוי' היא שיבראו בה את העולם, להיותה אות קשוט, ועוד זאת, שרומזת על ג' האבות²⁸ שהם יסוד הקדושה, מ"מ, הרי איתא בזהר שם שהאותיות ק' ר' נטלי אות שי"ן בגווייהו בגין לאתקיימא, ומזה נעשה הצירוף דשקר, וזהו שאמר הקב"ה לאות שי"ן, הואיל ואתון דזינפא נטלין לך למהוי עמהון לא בעינא למברי בך עלמא. ויתרה מזה, כפי שמסיים בזהר שם, מכאן מאן דבעי למימר שיקרא יטול יסודא דקשוט בקדמיתא ולבתר יוקים לי' שיקרא, והיינו, שכדי שתהי' איזה מציאות לשקר (דמאחר שהוא היפך האמת אין לו שום מציאות כלל) הרי זה דוקא עי"ז שמעריכים בו מילתא דקשוט, כמו האותיות ק' ר' דאתחזיאו על סיטרא בישא שנטלי אות שי"ן בגווייהו בגין לאתקיימא. וכיון שג' האותיות דתיבת קרש שייכות להיפך הקדושה (לא מבעי האותיות ק' ר', אלא אפילו האות ש' שבה משתמשים האותיות ק' ר' דאתחזיאו על סיטרא בישא, כנ"ל), נמצא, שהשם קרש שייך לתוכן העבודה דעצי שטים בהפיכת השטות דלעו"ז לקדושה.

שעד"ז צ"ל גם בהתלמיד ענין הצמצום והביטול עד לתכלית השלימות, ואז יכולה להיות גם קבלת ההשפעה מן הרב בתכלית השלימות. ועפ"ז מבאר הענין שר' זירא צם מאה תעניתא דלשתכח מיני' תלמוד בבלי כדי שיוכל לקבל אופן הלימוד דתלמוד ירושלמי⁶⁷, והיינו, דעם היות שמזה גופא שתלמוד בבלי הי' אצלו בקליטה טובה, מוכח, שהי' אצלו הביטול דשפתותיו נוטפות מר, מ"מ, כדי שיוכל לקבל אופן לימוד נעלה יותר שלא בערך אפילו לגבי אופן הלימוד שלו בתלמוד בבלי, הוצרך להיות כלי ריקן לגמרי, ולכן, אפילו אם מה שאינו כלי ריקן הוא בגלל שנשאר אצלו "חזיו"ם⁶⁸ מתלמוד בבלי, הרי אינו כלי ריקן בשלימות, ובמילא חסר גם בהשלימות הדרושה לקבל תלמוד ירושלמי.

ה) **והנה** כשם שהדברים אמורים בהשפעת הרב החכם לתלמיד שאינו בערכו כלל, כן הוא גם בכללות ההשפעה בעולם כפי שהיא (לא באופן של מדידה והגבלה, אלא) באופן שלמעלה ממדידה והגבלה, שבכללות הו"ע י"ג מדות הרחמים, שהם מדות העליונות שלמעלה ממדידה והגבלה. דהנה כתיב⁶⁹ מי אֵל כמוך גוי', ואיתא בזהר⁷⁰ ובספרי קבלה⁷¹ (והובא גם בסידור אדמו"ר הזקן בסדר תשליך⁷²) שי"ג מדות שבפסוקים אלו הם כנגד י"ג מדות הרחמים, ואעפ"כ מסיים בכתוב לשארית נחלתו, ואיתא בגמרא⁷³ למי שמשים עצמו כשיריים. ולכאורה צריך ביאור, דמאחר שמדובר אודות י"ג מדה"ר שלמעלה ממדידה והגבלה, איך שייך שתהי' בזה הגבלה, לומר שזהו רק למי שמשים עצמו כשיריים. ומבאר בזה אדמו"ר מהר"ש⁷⁴, ובהקדים, שבכללות ההשפעה שנקראת בשם חסד, הנה אית חסד ואית חסד⁷⁵, שיש בזה ב' אופנים, חסד רבה וחסד זוטא. ובזה מבאר מה שהמקובלים הראשונים קראו למדה הראשונה בשם גדולה, והאריז"ל קראה בשם חסד⁷⁶, לפי שהמקובלים הראשונים דיברו בענין המדות דתהו, שהם למעלה ממדידה

67) ב"מ פה, א.
68) ע"פ לשון הזהר ח"ב ריא, ב. וראה
תו"א מג"א צב, א.
69) מיכה ז, יח.
70) ח"ג קלא, סע"א ואילך.
71) ראה סידור האריז"ל בכוונת תשליך.
72) רמט, א ואילך.
73) ר"ה יז, ריש ע"ב.
74) סה"מ תרכ"ז ע' קצח ואילך. ע' תמו ואילך.
75) זח"ג (אד"ז) קלג, ב. תניא אגה"ק ס"י. סי"ג. לקו"ת שלח מט, ב. קרח נה, ד. פ' ראה לד, ב. שה"ש כח, ג. ל, ד.
76) ראה לקו"ת עקב יז, ד ואילך. אוה"ת וירא צ, א ואילך. ד"ה קטנתי (הא' והב') תשכ"ג (תו"מ חל"ה ס"ע 227 ואילך. ס"ע 244 ואילך). ד"ה הנ"ל וד"ה פדה בשלום תשכ"ח (סה"מ תשכ"ח ע' עא ואילך. ע' פד ואילך).
26) תניא שעהיוה"א פ"ב בהגהה. (שער ערכי הכינויים) מערכת שבת. שער כז
27) ב, ב. (שער האותיות) פכ"ד. כתר שם טוב סימן
28) ראה זהר שם. וראה פרדס שער כג ערב. שמו.

(ד) **וביאור** הענין שהאותיות ק' ור' הם אתון דאתחזיאו על סטרא בישא, יובן ע"י ביאור החילוק בין אותיות ק' ר' לאותיות הדומות להם שהם בסטרא דקדושה. ועל זה ממשיך כ"ק מו"ח אדמו"ר בהמאמר: הנה ק' ר' הן לגנדי ד' ה' (שהרי ר' מתדמה לד' וק' לה'), דד' ורי"ש הנה דומים זל"ז בדמותן וכן בפירושן (והיינו כמשנת"ל שהן תמונת וציור האותיות, דמותן, והן שמות האותיות, פירושן, מורים על מהותן של האותיות). ומבאר הדמיון דד' לר' בפירושן (שמותן), דד' הוא מלשון דלות ועניות, וכן אות רי"ש הוא מלשון עניות ודלות, וכמ"ש²⁹ מחיתת דלים רישם, וכתב³⁰ ריש ועושר כו'. ויש לומר, שהטעם שמביא כ"ק מו"ח אדמו"ר פסוקים אלו דוקא, הוא, לפי שמהם מובן (לא רק הדמיון בפירוש האותיות ד' ור', אלא) גם החילוק שביניהם, דהנה, כשם שבתמונתן הם רק דומים זל"ז, אבל אינם שווים ממש זל"ז, כן הוא גם בפירושן, והיינו, שענין העניות שבאות ר' הוא למטה יותר מענין העניות שבאות ד', וראי' לזה ממ"ש מחיתת דלים רישם, היינו, שהשברון והמורא של הדלים הוא רישם, שמזה מוכח שענין הרישות הוא למטה מענין הדלות. ועד"ז בפסוק ריש ועושר, שהניגוד לענין העושר, שהוא נעלה יותר מהענין דדי מחסורו אשר יחסר לו³¹, הוא הענין דריש, שזהו"ע שאין למטה ממנו, דלי דלות. וממשיך בהמאמר, שהגם דר' וד' דומים בתמונתם ופירושם, מ"מ, ה"ה מובדלים ומרוחקים זמ"ז בתכלית (היינו, לא זו בלבד שיש חילוק ביניהם ואינם דומים לגמרי, אלא שהם הפכיים זמ"ז), דאות ד' הוא בקדושה, ואות ר' הוא מאתון דאתחזיאו על סטרא בישא.

(ה) **והענין** בזה, דאף שאות ד' מורה על דלות, הנה דלות זו הו"ע הביטול והשפלות, דזהו כל ענין הקדושה להיות בבחי' ביטול בתכלית. ולהבין זה מבאר בהמאמר שענין הדלות בקדושה הו"ע ספירת המלכות, דלית לה מגרמה כלום³², לפי שהיא בתכלית הביטול והשפלות, עד שאזעירת גרמה³³, היינו שהמלכות עצמה ממעטת את עצמה להיות בתכלית הביטול והשפלות. ובכחות נפש האדם הוא כח הדיבור, שלית לי' מגרמי' כלום, והוא מקבל ולבוש להכחות שלמעלה ממנו, וכמו השפעת השכל ומדות.

(29) משלי י, טו.
(30) שם ל, ח.
(31) פ' ראה טו, ח.
(32) ראה זהר ח"א קפא, א. רמט, ב. ח"ב
ריח, ב. עץ חיים שער ו (שער העקודים) פ"ה.
(33) זח"א כ, א.

נוטפות מר), דאז הוא כלי לקבל אמיתת השפעת הרב כו', וכל מה שמצמצם א"ע יותר בהביטול שלו, הנה יותר ויותר תהי' הקבלה".

(ד) **והנה** בכדי לבא לענין הביטול הרי מובן שזהו ע"י ענין ההתבוננות, וכמו שע"י ההתבוננות באים לידי החלטה בכל עניני תורה ומצוותי', קבלת עול מלכות שמים, וכן בנוגע לענין הביטול כו'. אמנם, בענין ההתבוננות, שענינו בספירות הוא בחי' בינה, הרי מצד השכל שבזה נעשה ענין של רעש והתפעלות, שזהו היפך ענין ביטול. והדוגמא לזה מהמבואר בהמשך המאמר בנוגע לתלמיד שמקבל מרבו, כאשר "בעת השפעת הרב ה"ה חושב ומהרהר בהשגת הענין, ובאמת צריך בעת מעשה רק לקבל דברי הרב ואח"כ יתבונן בדבר השגת הענין", כי, כדי להיות כלי לקבלה צ"ל בבחי' כלי ריקן, דכלי ריקן מחזיק, ואם חושב ומהרהר בהשגת הענין בעת השפעת הרב, אזי אינו כלי ריקן, שהרי כח השכל וההבנה וההשגה שלו פועל פעולתו כו', ולכן אינו יכול להיות כלי מחזיק באופן של שלימות. ומזה מובן, שההתבוננות (בחי' בינה) שפועלת את הביטול היא רק התחלת הביטול, בבחי' אזעירת גרמה, אבל התכלית היא שלאח"ז יגיע לשלימות הביטול, בבחי' לית לה מגרמה כלום.

והענין בזה, כפי שמבאר אדמו"ר האמצעי בביאורי הזהר³⁴ עה"פ³⁵ וגם אמנה אחותי בת אבי היא אך לא בת אמי ותהי לי לאשה, שהיחוד וההשפעה מרב לתלמיד אינו יכול להיות מצד בחי' בת אמי, שהו"ע ההתבוננות דבינה, שמזה נעשה רעש והתפעלות כו', אלא צ"ל בבחי' בת אבי, שהו"ע החכמה, והיינו כפי שהשכל הוא באופן של צמצום בבחי' נקודה, ועד שהוא בביטול לגמרי, ואז יכולה להיות הקבלה (ותהי לי לאשה).

ויובן גם מביאור הצ"צ באוה"ת פ' מסעי³⁶, שיש חכם שביטולו להשפיע דבר שכל גם לתלמיד קטן, ויש חכם שגדול יותר בהבנה והשגה, ואעפ"כ אינו יכול להשפיע ולהמשיך השכל באופן של הסברה שיבוא בקליטה אצל תלמיד בכלל, ועאכ"כ לתלמיד קטן. וטעם הדבר, כי, בכדי להשפיע צריך שיהא ביטולו לצמצם את שכלו כפי שהוא לעצמו, ועי"ז יוכל להשפיע שכל שיהי' בערך התלמיד, וככל שיגדל כחו לצמצם את שכלו וככל שיהי' הצמצום בשלימות יותר, יוכל להשפיע אפילו לתלמיד קטן ביותר, שאינו בערכו כלל. וכמים הפנים לפנים³⁷,

(65) ע' א"תא ואילך.
(66) משלי כז, יט.

(63) וירא י, סע"ד ואילך.
(64) וירא כ, יב.

כי יפקד מושבך, שע"י הביטול דיפקד מושבך, בדוגמת העלם הלבנה ברגע שלפני המולד, נעשה ונפקדת, בדוגמת מולד הלבנה, שהוא גילוי אוא"ס ב"ה כו'. וזהו ביום הזה, כי, יום היינו אור וגילוי, כמ"ש⁴⁹ ויקרא אלקים לאור יום, ו"זה מורה על הביטול דחכמה, שלכן משרע"ה נתנבא בזה⁵⁰, ופי' ביום הזה היינו גילוי ואהבה שבבחי' ביטול אליו ית', והיינו, שענין האהבה, שעל ידה נעשה כל ענין של המשכת הרוחניות (כמ"ש אדה"ז באגה"ק באגרת התנחומים⁵¹), הוא בבחי' ביטול. וע"י ביטול זה נעשה הענין דמ"ת, שהחידוש שבזה לגבי ענין התורה בימי האבות הוא, שאז ניתנה התורה באופן של ביטול הגזירה⁵², היינו, שהתורה תפעל בתחתונים לעשות מהם דירה לו ית'.

ולכן הנה גם עצם לימוד התורה וקיום המצוות צ"ל באופן של ביטול, כי, לימוד התורה היינו שדבר הוי' בפיו, כמ"ש⁵³ ואשים דברי בפיך, וכתוב⁵⁴ תען לשוני אמרתך. ועד"ז גם קיום המצוות, כמו שאומרים בנוסח הברכה (מלשון המשכה⁵⁵) לפני עשיית המצוה, אשר קדשנו במצוותיו, מצוותיו דייקא, שמקיים מצוה שהיא מצוות הוי', והיינו, שעבודת בני' בלימוד התורה וקיום המצוות היא באופן דלית להון מגרמיהון כלום⁵⁶. וזהו גם שענינו של משה הו"ע הביטול, כמ"ש⁵⁷ ונחנו מה, וכמ"ש⁵⁸ והאיש משה עניו מאד מכל האדם אשר על פני האדמה, ומבואר בראשית חכמה⁵⁹ שעניו הוא גם מלשון עניות, ולכן משה קיבל תורה מסיני⁶⁰, היינו, שעל ידו היתה נתינת התורה ומצוותיו וקבלתה ע"י בני' באופן של ביטול, ע"ד סיהרא לית לה מגרמה כלום. וכן הוא גם בכל עבודה פרטית (כמו בנוגע לכללות ענין התורה ומצוותיו), שלפנ"ז צ"ל ענין הביטול. וכפי שמבאר בהמשך פ"ו בנוגע לתלמיד המקבל מרבו (החל ממשה שקיבל תורה כו', ועד"ז כל תלמידי חכמים שנקראים בשם משה⁶¹, ועד לכל ישראל שהם מקבלים ממשה), ש"בכדי שיהי' כלי לקבלה, ה"ז דוקא כאשר הוא בתכלית הביטול והשפלות (כמארז"ל⁶² שצ"ל שפתותיו

וביאור הענין, דהנה, ספירת המלכות היא מדת ההתנשאות, וממנה נתהווה כל סדר ההשתלשלות, ומ"מ, צריכה להיות בתכלית השפלות וביטול, ודוקא עי"ז יש בה ב' הענינים, הא', שמקבלת את כל הענינים מלמעלה, שזהו"ע כל הנחלים הולכים אל הים³⁴, והב', שהיא מהווה את כל הענינים שלמטה. ובפרטיות יותר, כפי שמבאר כ"ק אדמו"ר האמצעי בארוכהי בענין ספירת המלכות שלית לה מגרמה כלום, שיש בזה ב' פירושים. פירוש הא', דלית לה אור מצד עצמה, רק מה שמקבלת מלמעלה ממנה, בדוגמת הלבנה שאין לה אור עצמי, כי אם מה שמקבלת אור מן השמש. ופירוש הב', דלית לה מגרמה כלום, כי אם מה שמקבלת מלמטה למעלה, ע"י העלאת מ"ן ממלאכים ונשמות דבי"ע. והענין בזה, דספירת המלכות ענינה הוא גילוי לזולת, היינו שיתהווה ממנה בריאה, והרי כללות ענין הבריאה הוא באין ערוך לגמרי לא"ס ב"ה, הנה עז"נ³⁵ והוכן בחסד כסא, והיינו, שענין הכסא, כסא מלך, נעשה מצד החסד שלמעלה, שמצד טבע הטוב להטיב³⁶, צמצם את עצמו והמשיך האורות כו', כדי שיוכל להיות כללות ענין הבריאה ע"י ספירת המלכות. ועוד ענין בזה, שענין המלכות נעשה ע"י העלאת מ"ן מהעולמות שלמטה, שזהו"ע אין מלך בלא עם³⁷, שע"ז פועלים שמהתנשאות עצמית יומשך להיות ההתנשאות על העם, שמזה נעשית מציאות הבריאה, חיותה וקיומה. ועד"מ בענין המלכות למטה, דכיוון שהמלך משכמו ומעלה גבוה מכל העם³⁸, צריכים לעורר ולפעול אצלו רצון למלוכה שיהי' מלך על עם, כי מצד עצמו לא יומשך התנשאות על עם מהתנשאות עצמית להיותם באין ערוך, וענין זה נעשה עי"ז שהעם מכתיר את המלך ועומד בהתעוררות לקבל עול מלכותו, ואז נעשה בנין המלכות, שיסכים למלוך עליהם. ועד"ז למעלה, כמארז"ל³⁹ אמרו לפני מלכיות כדי שתמליכוני

ד) תורת חיים שמות ע' 370 (בהוצאה החדשה — בא צו, ד ואילך).

(34) קהלת א, ז. וראה המשך והחרים
תל"א ס"ע לט ואילך (סה"מ תרל"א ח"א ע'
שה ואילך). ובכ"מ.
(35) ישע"י טז, ה.
(36) ראה עמק המלך שער א (שער
שעשועי המלך) רפ"א. וראה הערת כ"ק
אדמו"ר שליט"א במאמרי אדמו"ר האמצעי
קונטרסים ע' ה. וש"נ.
(37) בחיי וישב לח, ל. שם ר"פ בלק. כד
הקמח ר"ה (ב) ד"ה ועוד (בהוצאת שאוועל
— ע' שעט). תניא שעהייה"א רפ"ז (פא, ב).
ובכ"מ.
(38) שמואל"א ט, ב. ונתבאר באוה"ת
וירא כרך ד תשסד, ב. שה"ש כרך ב ע' תיד
ואילך.
(39) ר"ה טז, סע"א. וש"נ.

(49) בראשית א, ה. וראה סה"מ תש"ח ע'
239.
(50) ספרי ופרש"י ר"פ מטות.
(51) ביאור לסי' ז"ך (קמז, א).
(52) שמו"ר פי"ב, ג.
(53) ישע"י נא, טז.
(54) תהלים קיט, קעב. וראה תו"א יתרו
סז, ב.
(55) תו"א מקץ לז, ג.
(56) תו"א יתרו שם, ג.
(57) פרשתנו (בשלח) טז, ח.
(58) בהעלותך יב, ג.
(59) שער הענוה רפ"א. הובא באוה"ת
בראשית שם ו, ב.
(60) אבות רפ"א.
(61) ראה רש"י חולין צג, א ד"ה משה.
(62) ראה שבת ל, ב.

עליכם, כיון שמצד עצמו אינו שייך לזה. והחילוק בין ב' ענינים אלו הוא, שענין הא' עיקרו בשעה שצריכים להמשיך את ענין המלכות מתחילה, ע"ד בנין המלכות בראש השנה, שענין זה הוא באופן שהמלכות מצד עצמה לית לה מגרמה כלום, כי אם מה שמקבלת מלמעלה ממנה, היינו, ממדת החסד, שזהו"ע והוכן בחסד כסא. וענין הב' עיקרו כאשר צריך לחזק ולחדש את ענין המלוכה (לאחר שנעשה ענין ההתהוות כו'), שגם בזה לית לה מגרמה כלום, כיון שענין זה נעשה ע"י העלאת מ"ן דעולמות ב"ע למלכות דאצילות. ומכל זה מובן ענין הדלות בקדושה, שהו"ע תכלית הביטול והשפלות דספירת המלכות, שענינה הו"ע ההתנשאות, שמזה נעשית מציאות הבריאה כולה.

(ו) וממשיך בהמאמר, שההפרש בין אות ד' לאות ר' בתמונתם הוא, שאות ד' יש לו יו"ד מאחוריו, דאות יו"ד מורה על תכלית הביטול והשפלות שבספירת המלכות, שע"ז נעשית בחינת כלי לקבלה, וכמאמר⁴⁰ כלי ריקן מחזיק מלא אינו מחזיק, וכמו המקבל, הנה בכדי שיהי' כלי לקבלה, הרי זה דוקא כאשר הוא בתכלית הביטול והשפלות, דאז הוא כלי לקבל אמיתת השפעת הרב, ואין זה מספיק עדיין מה שהתלמיד אינו בבחינת יש ומציאות, כי אם דוקא כאשר יהי' בבחינת ביטול והעדר המציאות (עכ"ל).

והענין בזה, דהנה, אמיתית הענין דרב ותלמיד הוא כאשר הם באין ערוך זה לזה, ולכן, כדי שהתלמיד יוכל לקבל השפעת השכל מהרב, הרי זה דוקא כאשר עומד בביטול במציאות לגמרי. והיינו, שלא מספיק מה שאינו מציאות לעצמו עד שלא ישמע כלל את דברי הרב, ולא מספיק שנשאר במציאותו אלא שפועל בעצמו (ער שטעלט איין זיין מציאות) לקבל את השפעת השכל מהרב, אלא בשעת ההשפעה צריך להיות בביטול והעדר המציאות לגמרי. והיינו, שבשעת שמיעת שכל הרב אינו יכול אפילו להיות בבחי' משפיע לעצמו, שכלי שכלו הם בתנועה של רצון להבין את דברי הרב, שאז לא יוכל לקבל את שכל הרב שהוא באין ערוך אליו, כי דוקא כלי ריקן מחזיק, והיינו, דכיון שצריך להחזיק ענין שבאין ערוך, צריך להיות כלי ריקן לגמרי, שלא תהי' אפילו מציאות הרצון להבין ולהשיג את השכל שמשפיע לו הרב. ויתירה מזה, שאפילו

תשתחוה לאל אחר, וצריך להדגיש אות רי"ש, ואם מחליפו ח"ו בדלי"ת ה"ז מחריב עולמות. והיינו, דאות ד' הוא בקדושה, ואות ר' הוא מאתון דאיתחזיאו על סטרא בישא". וממשיך לבאר, ש"ההפרש ביניהם בתמונתם [כנ"ל משעיהו"א שצורת האותיות מורה על ענין ואופן ההמשכה] הוא, דאות ד' הרי יש לו יו"ד מאחוריו, דאות יו"ד [שהיא מחולקת מכל האותיות בהיותה הקטנה מכולם] מורה על הביטול ואזעירת גרמה³⁸, והיינו מלכות דאצילות דלית לה מגרמה כלום³⁹, וזהו שנעשית נקודה תחת היסוד, והיינו ביטול והנחת עצמותה כו' אשר בזה היא נעשית בחי' כלי לקבלה, וכמאמר⁴⁰ כלי ריקן מחזיק וכו', ומסיים ש"זהו כל ענין הקדושה שיהי' בבחי' ביטול בתכלית כו'".

ומזה מובן גם בנוגע לכללות עבודת בני' בעצי שטים לעשותם קרשים למשכן שעל ידו יהי' ושכנתי בתוכם (שזהו"ע באתי לגני לגנוני למקום שהי' עיקרי בתחילה), שזהו כללות הענין דאני נבראתי לשמש את קוניי⁴¹, ע"י התורה ומצוותי' — שעבודת בני' צריכה להיות באופן של ביטול. ובזה גופא יש כמה דרגות, וכמו בספירת המלכות, שנוסף לכך שכללותה הו"ע הביטול, וארעא אתבטלת⁴², מ"מ, יש בזה כמה דרגות, החל מהביטול דאזעירת גרמה, ועד לשלימות הביטול באופן דלית לה מגרמה כלום. וכללות הענין הוא, שע"י ענין הביטול שיש בבני' ה"ה מקבלים התורה ומצוותי'.

(ג) וביאור הענין, כפי שמבאר אדמו"ר הזקן בתו"א⁴³ בהענין דמ"ת, שהי' לאחר ההקדמה דביום הזה גו'⁴⁴, דקאי על ר"ח⁴⁵, שנקרא בכתוב בלשון ביום הזה. דהנה, ישראל מונין ללבנה⁴⁶, כי הלבנה לית לה מגרמה כלום³⁹, וכמודגש בר"ח שאז נעשה מולד הלבנה, שברגע שלפני' נעשה העלם הלבנה לגמרי, והיינו, לא רק אזעירת גרמה, נקודה תחת היסוד, אלא באופן שלית לה מגרמה כלום, שהו"ע הביטול לגמרי. אך דוקא ע"י העלם הלבנה לגמרי, נעשה מולד הלבנה מחדש. ועד"ז בישראל שמונין ללבנה, ועתידים להתחדש כמותה⁴⁷, שזהו מ"ש⁴⁸ ונפקדת

(38) זהר ח"א כ, א. דצניעותא).

(39) זהר ח"א לג, ב. רמט, ב. ח"ב רטו, (43) ר"פ יתרו.

א. ועוד. (44) יתרו יט, א.

(40) ברכות מ, א. וראה חדא"ג שם. תו"א (45) מכילתא עה"פ. שבת פו, ב.

ס"פ משפטים. סה"מ תרצ"א ע' שנג ואילך. (46) סוכה כט, א.

וש"נ. (47) סנהדרין מב, א.

(41) קידושין בסופה. (48) שמואל-א כ, יח. וראה אוה"ת

(42) ראה זהר ח"ב קעו, ב (בספרא בראשית ט, ב.

(40) ברכות מ, א. וראה חדא"ג שם. תו"א ס"פ משפטים. ד"ה אני לדודי היש"ת ס"ג (הערת כ"ק אדמו"ר שליט"א בהמאמר (פרק ו)).

לעד עלי', שענין עבודת הצדיקים (ועמך כולם צדיקים²⁸) הוא שהם משכינים (היינו ממשיכים²⁹) בחינת עד (ישכנו לעד), שהו"ע המשכת הא"ס שלמעלה ממדידה והגבלה³⁰, בארץ (עלי'), עד לארץ הלזו התחתונה, שע"ז עושים ממנה דירה לו ית'.

ב) וממשיך לבאר בפרק ו של ההמשך, "מה שעצי המשכן נקראים בשם קרשים, וכמ"ש ועשית את הקרשים למשכן עצי שטים עומדים", והיינו, שהענין דעצי שטים עומדים ישנו גם קודם עבודת האדם, ואילו פעולת האדם בעצי שטים עצמם היא לעשות מהם קרשים, קרשי המשכן. וכדי לידע תוכן ענין הקרשים, הנה ע"פ תורת הבעש"ט שמביא אדמו"ר הזקן בשער היחוד והאמונה³¹ ששמו אשר יקראו לו בלה"ק מורה על תוכן הדבר, כיון שהוא המהווה ומחי' ומקיים אותו, הרי מובן, שהשם "קרש" מורה על תוכן העבודה בעצי שטים לעשות מהם קרשים. וכיון שכל שם מורכב מצירופי אותיות, ומבואר בסיום שעה"ה³² שכל אות היא המשכת חיות וכח מיוחד פרטי, וכל אות היא בתמונה מיוחדת פרטית המורה על ציור ההמשכה כו', הרי מובן, שנוגע כאן ענינם של ג' האותיות שמהצירוף שלהם נעשית תיבת קרש.

ועל זה מביא במאמר מ"ש בהקדמת הזהר³³ "דאות ק' ור' אתון דאתחזיאו על סטרא בישא אינון, ובגין לאתקיימא נטלי אות ש' בגווייהו כו', דהא אות ש' אות קשוט איהו". ומבאר, "הנה ק' ר' הן לנגד ד' וה' (שהרי ר' מתדמה להד' והק' לאות ה'), דד' ור' דומים זל"ז בדמותן וכן בפירושן, דד' הוא מלשון דלות ועניות³⁴ כו', וכן אות רי"ש הוא מלשון עניות ודלות כו', ומ"מ ה"ה מובדלים ומחולקים בענינם, ונעד לחילוק מן הקצה אל הקצה, ש) כאשר יחליף הרי"ש במקום הדלי"ת או ד' במקום הר', ה"ז מחריב עולמות³⁵ ח"ו. וכמו כל המאריך באחד מאריכין לו ימיו ושנותיו, ובלבד שידגיש בהדלי"ת [שזהו בהקד' דעשה טוב, בהד' שבפסוק³⁶ שמע ישראל ה' אלקינו ה' אחד], ואם מחליפו ח"ו באות רי"ש ה"ז מחריב עולמות. וכן [בהקד' דסור מרע, בפסוק³⁷] לא

תשוקת התלמיד לקבל השפעה מהרב לא צריכה להיות נרגשת אצלו בשעת ההשפעה. דהנה, תשוקת התלמיד לקבל השפעה מהרב הוא דבר הכרחי, הן בנוגע להתלמיד, שתשוקה זו פועלת אצלו ביטול המציאות שיוכל להיות כלי לקבל שכל הרב, והן בנוגע להרב, שלהיותו באין ערוך להתלמיד, הרי ההשפעה להתלמיד היא ירידה גדולה בשבילו, שלא תהי' אצלו מצד עצמו, ורק כאשר הרב רואה אצל התלמיד תשוקה גדולה, הרי זה פועל עליו שירצה לצמצם עצמו להוריד עניניו ולהשפיע אותם להתלמיד, ועד שענין זה מגיע בעומק יותר בכחות הרב, לגלות אצלו ענינים נוספים שלא היו אצלו מקודם לכן, שזהו"ע ומתלמידי יותר מכולם⁴¹. אמנם, במה דברים אמורים, קודם ההשפעה, שאז צריכה להיות תשוקה זו, ובלעדה אי אפשר להיות חיבור ב' ענינים שהם באין ערוך, משא"כ בשעת ההשפעה, הרי רואים במוחש, שכאשר התלמיד עומד באותה התלהבות ותשוקה שרוצה לקבל השפעת השכל מהרב, הנה תשוקה זו מבלבלת אותו לשמוע ולקבל את השכל שאומר לו הרב. וכדי שיוכל לקבל את שכל הרב, צריך להיות בביטול והעדר המציאות לגמרי, שלא ירגיש אפילו את התשוקה לקבל את שכל הרב. וזהו"ע כלי ריקן, שכלי שכלו הם באופן דכלי ריקן. והיינו, שצריך שיהי' להתלמיד כלי השכל, כי, כדי לקבל דבר שכל צריך מקום שהוא מעין זה, שזהו כלי השכל, אבל כלי השכל צריך להיות כלי ריקן, ודוקא אז ביכלתו לקבל את השפעת הרב שבאין ערוך אליו.

ובזה יובן הטעם שדוקא ספירת המלכות לית לה מגרמה כלום, דלכאורה אינו מובן, הרי כל הספירות הם בסדר דמלמעלה למטה, והספירות שלמטה מקבלים מספירות שלמעלה מהם, ועד לראשית הספירות שמקבלת מאו"ס, וא"כ, למה דוקא על ספירת המלכות אומרים דלית לי' מגרמה כלום. אך הענין הוא, שבחי' ז"א, ובכלל כל הספירות שלמעלה מספירת המלכות, קבלתם מהספירות שלמעלה מהם היא ע"ד עילה ועלול, שעו"ע אינם באין ערוך, ואינם מהות אחר זמ"ז, שהרי ישנו מציאות העלול כמו שהוא בהעילה, וגם כאשר העלול נעשה מציאות לעצמו הרי העילה היא בקירוב מקום אליו. וכן הוא בהספירות שמקבלים זמ"ז, שאופן הקבלה הוא בקירוב מקום, והיינו שמהות הספירות הוא בערך זל"ז. וגם מה שהספירות מקבלים מאו"ס, שענין זה הוא ע"י

(28) ישע"י ס, כא. וראה סנהדרין ר"פ חלק.
(29) ראה מהרז"ו לבר"ר שם. מתנות כהונה ומהרז"ו לבמדב"ר שם.
(30) ראה לקו"ת פקודי ד, סע"ד ואילך. ז, ב ואילך. ביאורו"ז ר"פ וארא.
(31) פ"א.
(32) ספי"א. פ"ב בהגהה.
(33) ב, ב.
(34) ראה שבת קד, א.
(35) ויק"ר פ"ט, ב.
(36) ואתחנן ו, ד.
(37) תשא לד, יד.

צמצום הראשון שהוא בדרך סילוק לגמרי⁴², הרי ההשפעה אל הספירות היא עי"ז שחזר והאיר⁴³. משא"כ ספירת המלכות, כיון שעל ידה בריאת היש שהוא מהות אחר לגמרי, שהו"ע שבאין ערוך, לכן המלכות היא המקבל האמיתי (דער אמת'ער מקבל), ולכן דוקא במלכות הוא הענין דלית לה מגרמה כלום. וזהו"ע אות ד', שזהו"ע של דלות, אלא שזהו הביטול דאזעירת גרמה, ביטול המציאות לגמרי, שע"ז היא מקבלת מהספירות שלמעלה ממנה.

(ז) וממשיך בהמאמר: וזהו כל ענין הקדושה שיהי' בבחינת ביטול בתכלית, ובזה הוא כל ענין העבודה (עכ"ל). והיינו, דכיון שמדובר כאן אודות כללות ענין תכלית בריאת האדם בסדר השתלשלות, שהכוונה היא לעשות לו יתברך דירה בתחתונים, לכן מבאר שכל ענין הקדושה וכל ענין העבודה הוא להיות בבחינת ביטול בתכלית, וזה נקרא בשם סיטרא דקדושה⁴⁴. והענין בזה, דהנה, כללות עבודת האדם נקראת בשם תפלה, שהרי תפלות במקום קרבנות תקנום⁴⁵, ואחת העבודות העיקריות שהיו במקדש היא עבודת הקרבנות (כמו שנתבאר בסעיפים הקודמים⁴⁶), ולכן כללות עבודת האדם היא עבודת התפלה⁴⁷, כמ"ש⁴⁸ ולעבדו בכל לבבכם, ואמרו רז"ל⁴⁹ איזו היא עבודה שהיא בלב כו' זו תפלה. וענין התפלה הו"ע הביטול והשפלות, כפי שממשיך בהמאמר (וכדלקמן ס"ט).

(ח) ובזה יובן מ"ש בגמרא⁵⁰ בתחלה (בתחלת תפלת שמו"ע) הוא אומר אד' שפתי תפתח⁵¹, כיון דתקינן רבנן למימר אד' שפתי תפתח, כתפלה אריכתא דמיא (ולכן אין זה הפסק בין גאולה לתפלה). וצריך להבין, למה תיקנו לומר בתחלת התפלה אד' שפתי תפתח, שאז ישנה קושיא וצריכים לתרץ תירוץ, הרי לכאורה מספיק ענין התפלה כמו שהוא, שהם י"ח הברכות, ללא הוספת הפסוק אד' שפתי תפתח. ומזה ראי', שפסוק זה נוגע לכללות ענין התפלה.

ובזה יובן מה שהמשכן הי' מעצי שטים דוקא, כמ"ש¹³ ועשית את הקרשים למשכן עצי שטים עומדים, דשטים הוא מלשון שטות, כי, הפעולה שצריכים לפעול בעולם, מלשון העלם והסתרה¹⁴, היא ע"י שטות דקדושה, שהו"ע העבודה שלמעלה מטעם ודעת. וטעם הדבר, דכיון שכללות העבודה היא לאחר שהיו שבעה דורות שסילקו את השכינה מלמטה למעלה ע"י החטאים שבאו מצד השטות דלעו"ז, כמארז"ל¹⁵ אין אדם עובר עבירה אא"כ נכנס בו רוח שטות, לכן, לא מספיקה עבודה ע"פ טעם ודעת, במדידה והגבלה, אלא צריך להיות שטות דקדושה, שהרי מדתו של הקב"ה היא מדה כנגד מדה¹⁶. וע"י העבודה באופן של שטות דקדושה נעשה הענין ושכנתי בתוכם, בתוך כאו"א מישראל, ואח"כ גם בעולם (כנ"ל שע"י אלקינו נעשה מלך העולם).

ולאחרי ההכנה דעשיית המשכן והמקדש באה עבודת הקרבנות, כמ"ש הרמב"ם בהל' בית הבחירה¹⁷ שביהמ"ק הוא בית לה' מוכן להיות מקריבים בו הקרבנות. וזהו גם מה שממשיך במאמר דבעל ההילולא¹⁸, שאחת העבודות שהי' במקדש נויס לומר בדיוק הלשון "אחת העבודות", ע"פ פירוש התוספות¹⁹ בדברי הגמרא במנחות²⁰ עד אחת, עד הנפש שנקראת יחידה, והיינו בחי' היחידה שבנפש, שהיא למעלה מכל עניני לבושים, מדידות והגבלות, שלכן נקראת יחידה, יחידה ליחידך²¹ הוא ענין עבודת הקרבנות. וענין הקרבנות הוא כפי שמדייק ומבאר אדמו"ר הזקן²² במ"ש²³ אדם כי יקריב מכם (ולא אדם מכם כי יקריב) קרבן להוי', שעיקר ענין הקרבן הוא מכם כו', ובזה גופא ישנם חילוקי הדרגות דשור וכשב ועז, כמבואר בכ"מ בארוכה²⁴. וזהו הקשר בין ענין הקרבנות לכללות ענין העבודה, כי, קרבן הוא מלשון קירוב כו' (כמ"ש בספר הבהיר²⁵), שעל ידו נעשה הקירוב עד רזא דא"ס²⁶. וזהו גם כללות ענין העבודה, כמבואר בהתחלת המאמר מ"ש²⁷ צדיקים ירשו ארץ וישכנו

(13) תרומה כו, טו. (22) סה"מ קונטרסים ח"ב תנ, א ואילך
(14) לקו"ת שלח לז, ד. (נעתק ב"היום יום" יב אדר שני). סה"מ
(15) סוטה ג, א. תרח"ץ ע' רלב. ועוד.
(16) סנהדרין צ, א. וראה סוטה ח, ב. (23) ויקרא א, ב.
(24) ראה קונטרס התפלה פ"ח. סה"ש
(17) בתחילתן. תורת שלום ע' 10. סה"מ עת"ר ע' רלט.
(18) פרק ב. (25) סימן מו (קט). ועייג"כ זח"ג ה, א.
(19) ד"ה עד אחת. (26) פ"ח שער של"ה מס' תענית (ריא ב). פ"ח שער התפלה פ"ה.
(20) יח, א. (27) ראה זהר ח"ב רלט, א. ח"ג כו, ב.
(21) נוסח הושענות ליום ג'. וראה לקו"ת (22) תהלים לז, כט.
(27) פ' ראה כה, א.

(42) ראה עץ חיים שער א (דרוש עגולים ויושר) ענף ב. אוצרות חיים ומבוא שערים בתחילתן. לקו"ת הוספות לויקרא נא, ג. ובכ"מ.
(43) ראה עץ חיים שם ענף ב"ג. סה"מ
(44) תרס"א ע' קסו ואילך.
(45) ראה ברכות כו, א"ב. זח"ב כ, ב.
(46) פרק ב.
(47) ראה תניא קו"א קנה, א. קסב, ב.
(48) עקב יא, יג.
(49) תענית ב, א.
(50) שם ד, ב. ט, ב.
(51) תהלים נא, יז.

ויובן בהקדים שמצינו ענין זה גם בתורה שקודמת לתפלה, כמאמר⁵² אסתכל באורייתא וברא עלמא, היינו, שכל סדר ההשתלשלות ישנו תחילה בתורה, וכיון שבסדר ההשתלשלות בעבודת האדם (שהו"ע תפלה) תלוי הכל בביטול ושפלות, הרי מובן שזהו לפי שכן הוא גם בתורה. והענין הוא, כפי שמביא בהמאמר מ"ש בגמרא⁵³ שהתורה לא תמצא בגסי הרוח ולא במי שמרחיב לבו עלי' כים, ומבאר, שגסי הרוח הוא שאין לו ביטול. והיינו, שאין הכוונה לשלילת הענין דגסי הרוח כפשוטו, דהיינו בעלי גאווה, כפירוש העולם, דכיון שתועבת הוי' כל גבה לב⁵⁴, ואין אני והוא יכולים לדור⁵⁵, הרי הוא במעמד ומצב הפכי לגמרי, ולא צריך לחדש ולהביא רא' מפסוק שאין לו שייכות לתורה. אך הענין הוא, כיודע הפירוש⁵⁶ בגסי הרוח, שהרוחניות שלו הוא בגסות. והיינו, דאף שיש לו נפש אלקית שפועלת פעולתה, והרי אפילו המדריגה היותר תחתונה שבנה"א היא גם רוחניות, מ"מ, מצד ההתלבשות בנפש הבהמית ועל ידה בהגוף, ומה גם שהגילוי דנה"א עצמה אינו אלא ממדריגה תחתונה, הנה הגסות של הגוף ונה"ב פועלים גסות גם בהרוחניות שלו, ועד שהרוחניות שלו נעשית גשמיות, ועאכו"כ שאינו שייך לעשות מגשמיות רוחניות. והעצה לזה היא לשבור את רוחו הגס, כדאיתא בזהר⁵⁷ אעא דלא סליק ב' נהורא מבטשין לי' גופא דלא סליק ב' נהורא דנשמתא מבטשין לי'. וזהו גם מ"ש⁵⁸ זבחי אלקים רוח נשברה, היינו, ששבירת הרוח הוא זבחי אלקים. דהנה, לעיל מיני⁵⁹ כתיב לא תחפוץ זבח ואתנה, ואח"כ נאמר זבחי אלקים רוח נשברה, והקשה בזהר⁶⁰ וכי לא בעי קוב"ה דיקרבון קמי' קרבנא כו', אלא דוד לקמי' שמא דאלקים קאמר, וקרבנא לא קרבין לשמא דאלקים, אלא לשמא דהוי' כו'. והיינו⁶¹, שכל קרבן מן הבהמה הוא לשם הוי' היא מדת הרחמים, אבל לשם אלקים היא מדת הדין אין מקריבין קרבן בהמה, וכמ"ש⁶² זובח לאלקים יחרם בלתי להוי' לבדו. וכדי לפעול שגם מצד שם אלקים, מדת הדין, יהי ענין המחילה, באופן שיהי נרצה לו לכפר עליו⁶³, עז"נ זבחי אלקים רוח נשברה, שהו"ע שבירת גסות הרוח. ומבאר

בס"ד. יו"ד שבט (מאמר ב), ה'תשל"ו

(הנחה בלתי מוגה)

באתי לגני אחותי כלה², ומביא כ"ק מו"ח אדמו"ר בעל ההילולא [במאמר³ שהוציא לאור ליום ההסתלקות והילולא שלו, יו"ד שבט תש"י] מאמר השהש"ר במקומו⁴, לגני לגנוני, למקום שהי' עיקרי בתחלה, כי (לפני החטא) עיקר שכינה בתחתונים היתה⁵, ואח"כ הנה ע"י החטאים במשך שבעה הדורות נסתלקה (עלתה) השכינה מלמטה למעלה עד לרקיע הז'. ואח"כ היו שבעה דורות שבהם עמדו שבעה צדיקים שהורידו למטה, החל מאברהם, אחד הי' אברהם⁶, שהורידה מרקיע הז' לו⁷, ועד למשה שהוא השביעי, וכל השביעין חביבין⁸, שהורידה מרקיע הא' לארץ. ולכן הנה משה הוא זה שנצטווה (ועל ידו נתקיים הציווי) ועשו לי מקדש ושכנתי בתוכם⁹, שכוונת המקדש והמשכן (דאקרי מקדש¹⁰) היא שמהם יומשך אלקות בכל העולם כולו [שלכן היו חלונות שקופים אטומים¹⁰ בבנינו של שלמה], כי, ענינו של משה הי' להמשיך את השכינה בארץ, וענין זה בא באופן של בנין ומעשה בפועל ע"י עשיית המקדש. ובה נכלל גם הענין דושכנתי בתוכם, כדרשת רז"ל¹¹ בתוכו לא נאמר אלא בתוכם, בתוך כל אחד ואחד מישראל, כי ע"י ישראל נמשך אלקות בעולם, וכמו שאומרים גם בנוסח הברכה (שע"י) אלקינו (אלקי ישראל, נעשה הקב"ה) מלך העולם¹². ומזה מובן, שהמשכן הוא ענין כללי שבו בא בגילוי אופן עבודת בני' שעל ידה פועלים להחזיר עיקר שכינה שתהי' בתחתונים, כמו בתחלת הבריאה, שעיקר שכינה בתחתונים היתה.

- (1) מאמר זה מיוסד בעיקרו על פרק השש"י מד"ה באתי לגני הש"י.
- (2) שה"ש ה, א.
- (3) רד"ה באתי לגני הש"י.
- (4) פ"ה, א.
- (5) ראה גם ב"ר פי"ט, ז. במדב"ר פי"ג, סע"ב. ובכ"מ. וראה ראשית חכמה שער האהבה פי"ו קרוב לתחילתו (ד"ה ושני פסוקים). אלשיך עה"פ תרומה שם ("שמעתי לומדים"). של"ה סט, א. א. רא, א. חלק תושב"כ תרומה שכה, ב. שכו, ב. וראה לקו"ש חכ"ו ע' 173 הערה 45.
- (6) יחזקאל לג, כד.
- (7) ויק"ר פכ"ט, יא.
- (8) תרומה כה, ח.
- (*) הפרק השייך לשנה זו — ראה תו"מ סה"מ באתי לגני ח"א ע' vi. וש"נ.
- (9) עירובין ב, א.
- (10) מלכים א' ו, ד. וראה מנחות פו, ב ובפרש"י שם. ויק"ר לא, ז. תנחומא תצוה ו. בהעלותך ב.
- (11) הובא בשם רז"ל בלקו"ת ר"פ נשא כ, סע"ב. ובכ"מ. וראה ראשית חכמה שער האהבה פי"ו קרוב לתחילתו (ד"ה ושני פסוקים). אלשיך עה"פ תרומה שם ("שמעתי לומדים"). של"ה סט, א. א. רא, א. חלק תושב"כ תרומה שכה, ב. שכו, ב. וראה לקו"ש חכ"ו ע' 173 הערה 45.
- (12) ראה לקו"ת בהר כו, א. סה"מ תרפ"ט ע' 201. וש"נ.

- (52) זח"ב קסא, סע"א ואילך.
- (53) עירובין נה, א.
- (54) משלי טז, ה.
- (55) סוטה ה, א.
- (56) לקו"ת נצבים סב, א.
- (57) ח"ג קסח, א. הובא בתניא רפכ"ט.
- (58) תהלים שם, יט.
- (59) שם, יח.
- (60) ח"ב קח, א. וראה זח"ג ה, א. וראה גם ד"ה באתי לגני תשי"ב פ"ב (לעיל ע' מה).
- (61) זוהר הרקיע לזח"ב שם.
- (62) משפטים כב, יט. וראה מדרש הנעלם
- (63) עז"נ זבחי אלקים רוח נשברה, שהו"ע שבירת גסות הרוח. ומבאר

כ"ק אדמו"ר הצ"צ, דלכאורה, החוטא ולא שמע לקול ה', איך יתכפר על ידי הקרבן (והיינו, דכיון שהאדם נשאר במצבו הקודם, למה יתכפר לו על ידי הקרבן מה שעשה שלא כדבעי), רק שזהו מדת הרחמים דשם הוי', ואף ג"ז רק על השגגות כו'. אכן, רוח נשברה ולב נשבר, גם מדת הדין לא תבזה כו'. ומבאר הטעם, לפי שקרבן בהמה הו"ע בירור קליפת נוגה, ועי"ז מתפייסת רק מדת הרחמים, וכדי לפעול הפיוס גם במדת הדין זהו על ידי רוח נשברה, שהו"ע שבירת גסות הרוח, שע"ז בא להעבודה דאתכפיא סט"א ואתהפכא סט"א, שמהפכים גם מג' קליפות הטמאות לגמרי⁶⁴, וזהו זבחי אלקים, שבזה מתפייסת גם מדת הדין (שיש לה שייכות לג' קליפות הטמאות לגמרי), שגם מצדה יהי' ונרצה לו לכפר עליו.

והנה כשם שבתורה צ"ל ענין הביטול, כן הוא גם בתפלה, ולכן מתחילים כל תפלה באמירת הפסוק אד' שפתי תפתח ופי יגיד תהלתך. והענין בזה, כפי שמבאר כ"ק אדמו"ר מהר"שי ע"פ דברי מהר"מ אלשיך, שפירוש הפסוק אד' שפתי תפתח ופי יגיד תהלתך, הוא, שכשם שאד' שפתי תפתח בתורה (כפירוש התרגום פתח באורייתא), כי התורה היא דבר הוי', ולימוד האדם הוא באופן דשפתי תפתח, דברי אשר שמתי בפין⁶⁵, כעונה⁶⁶ אחרי הקורא⁶⁷, כמו"כ אנו מבקשים ופי יגיד תהלתך, שגם בתפלה יהי' כן, והיינו, דאף שהתפלה צ"ל באופן דלעבדו בכל לבבכם, שהעבודה היא מצד האדם, מ"מ, מבקשים מהקב"ה שיהי' ופי יגיד (מלשון הגדה והמשכה⁶⁸) תהלתך (כפי' התרגום תושבחתך, שהו"ע התפלה), שהתפלה שלנו תהי' כעונה אחר הקורא, דהיינו תפלתו של הקב"ה, כמארז"ל⁶⁹ קוב"ה מצלי יה"ר שיכבשו רחמי את כעסי. וזהו שתיקנו להתחיל התפלה בפסוק אד' שפתי תפתח ופי יגיד תהלתך, וחשיב כתפלה אריכתא, דבכדי שהתפלה תהי' כדבעי, וכמ"ש האלשיך⁷⁰

(ה) אוה"ת תהלים (יהל אור) קאפיטל נא (ע' קצט ואילך).

(ו) תרכ"ו ד"ה זה (ד"ה אד' שפתי תפתח תרכ"ח (נדפס בסה"מ תרכ"ז ע' תסט ואילך) בתחילתו ובסופו (וראה ע"ז סה"מ שם ע' תסה). ועוד).

64) ראה יהל אור שם: "שהרי היצה"ר מד, ב. ובכ"מ.
שבאדם כשמחטיאו גרוע מק"נ והוא מתדבק 68) ראה בחיי תבוא כו, ג (הובא באוה"ת בג"ק הטמאות .. וכשהלב נשבר ונדכה, (יהל אור) לתהלים שם (ע' קצח)). לקו"ת שם נשבר ג"ק הטמאות כו".
מא, א. ובכ"מ.
65) ישע"י נט, כא. 69) ברכות ז, א.
66) ע"ד סוכה לח, ב. 70) תהלים עה"פ. וראה גם אוה"ת (יהל 67) ראה תו"א יתרו סז, ב. לקו"ת שה"ש (אור) שם.

התואר צבאות הוי' לישראל התחיל מזמן יצי"מ, וכמ"ש⁸⁹ בעצם היום הזה יצאו כל צבאות הוי' מארץ מצרים, ומזה מובן גם בנוגע לגאולה העתידה, שתהי' בדוגמת הגאולה דיציאת מצרים וכמ"ש⁹⁰ כימי צאתך מארץ מצרים אראנו נפלאות, שע"ז יהי' הגילוי דגאולה העתידה שאז יהיו נפלאות אפילו לגבי הענינים שהיו ביציאת מצרים⁹¹, ולאח"ז יהי' הקיצו ורננו שוכני עפר⁹² והוא בתוכם.

(89) פרשתנו יב, מא.

(90) מיכה ז, טו.

(91) זהר ח"א רסא, ב. פע"ח שער חג המצות פ"ו. אוה"ת נ"ך עה"פ (כרך א ע' תפז).

(92) ישע"י כו, יט.

אין בה אל"ף המורה עליי]. (ע"כ תוכן התורה של הרב המגיד). ועפ"ז יובן מה שאמרו כל רב מבבל וכל רבי מא"י [שבא"י הוא רב בתוס' יו"ד המורה על חכמה], דהגם שא"י היא בחינת מלכות ח"ת ויר"ת, מ"מ, מכיון שביראה התחתונה יש גם התגלות יראה עליונה, לכן בא"י הוא רבי ביו"ד. וזהו ג"כ מה שהיו"ד המתוסף ברבי (מא"י) הוא בחינת פנימיות החכמה כנ"ל, כי בחינת יראה בושת הבאה מהכרת הפנימיות היא בחינת פנימיות ח"ע, ולכן ה' ברבי (שמא"י) בחינת פנימיות החכמה, ועד לבחינת נביע מא"ס, כנ"ל מהבעש"ט.

(ח) וזהו מ"ש כ"ק מו"ח אדמו"ר בהמאמר בענין היו"ד שבאחורי הד', שאות יו"ד מורה על הביטול ואזעירת גרמה והיינו מלכות דאצילות דלית לה מגרמה כלום, שהביטול דבחינת מלכות הוא [לא רק הביטול דאזעירת גרמה, כ"א] בחינת הביטול דלית לה מגרמה כלום, שהוא תכלית הביטול. וכנ"ל שדוקא במלכות, בחינת ח"ת, נתגלה בחינת ביטול הכי עליון. וממשיך בהמאמר, שביטול זה צ"ל בכל ג' הקוין דתורה עבודה וגמ"ח, שבלימוד התורה אינו מספיק ביטול סתם (השלילה דגסי הרוח) כ"א צ"ל "בבחינת ביטול במציאות לגמרי", וכן בקו העבודה (תפלה) צ"ל הביטול דעני ואביון אני שהוא בחינת הביטול דבחינת מלכות, וכן בקו הגמ"ח (קיום המצוות) מבאר בהמשל דהגבהת משא כבדה (שהוא משל על ענין דקיום המצוות, כנ"ל), שבכדי להגבי' משא כבדה ביותר (אינו מספיק שיצמצם עצמו קצת, כ"א) צריך לצמצם את עצמו ביותר. וע"י הביטול (בכל ג' קוין הנ"ל) הוא נעשה כלי ריקן ומחזיק, שמקבל את כל הגילויים והכחות שנותנים מלמעלה לעבוד את עבודתו בלימוד התורה וקיום המצוות ועבודת התפלה, ועד שעושה מקשר ושקר העולם שיתהפך לקרשי המשכן, שמהפך את השטות דלעו"ז לשטות דקדושה. דכל זה הוא ע"י הביטול דכלי ריקן, שאז הוא כלי לקבל הכחות שנותנים מלמעלה שיוכל לנצח את מלחמת היצר, וכמבואר בהמאמר⁸⁷ שבשביל נצוח המלחמה מבזבזים את האוצרות הכמוסים מדור דור (מה שאצר בעצמו וגם מה שאצרו אבותיו) ומוסרים אותם ע"י פקידי החיל, בשביל אנשי החיל שהם דוקא (אנשי החיל) מביאים את הנצחון בפועל, הצבאות הוי', בכל ג' הפירושים שבזה, כמבואר בהמאמר⁸⁸. והנה

(87) ד"ה באתי לגני שם פרק יא.
(88) שם פרק י.

שהתפלה תפעל כתפלת ר' חייא ובניו⁷¹ [דלכאורה, כיצד יכולים לדרוש זאת מכאור"א, וכיצד יכול האדם לדרוש זאת מעצמו], הנה לזה באה הקדמת הבקשה, דכשם ששפתי תפתח בתורה, שלימודו הוא כעונה אחר הקורא, כמו"כ ופי יגיד תהלתך, שאינו מציאות לעצמו, אלא הוא רק מגיד וממשיך תפלתו של הקב"ה שיכבשו רחמיו את כעסו, היינו, שיכבשו את מדת הדין והמדידות וההגבלות, ויפעלו חיבור התחתון והעליון (שזהו כללות ענין התפלה), להיות דירה לו יתברך בתחתונים.

(ט) וממשיך כ"ק מו"ח אדמו"ר בהמאמר בביאור ענין התפלה בפרטיות יותר: ובזה יובן מ"ש⁷² תפלה לדוד הטה ה' אונך ענני כי עני ואביון אני, דתפלה לדוד הוא ההתקשרות והביטול דבחינת מלכות (שזהו שדוד ה' מרכבה לספירת המלכות⁷³), הנה גודל תוקף הבקשה (שהתפלל דוד עבור כל בני"י, עבור כנס"י) הטה כו' וענני, מפני מה הוא, לפי דעני ואביון אני (עכ"ל). והיינו, שנוסף לכך שנגש לתפלה עם ההקדמה הכללית דפי יגיד תהלתך, צ"ל אצלו ההרגש דעני ואביון אני. והענין בזה, כדאיתא בזהר⁷⁴ שישנו הענין דתפלת עשיר, שבכללות הו"ע תפלה למשה⁷⁵ [שהרי משה נקרא בשם עשיר, כדאיתא בגמרא⁷⁶ שאין השכינה שורה אלא על חכם גבור ועשיר ובעל קומה, וכולן ממש כו', עשיר, כמ"ש⁷⁷ פסל לך, פסולתן שלך יהא, שמזה נתעשר משה⁷⁸], וישנו הענין דתפלת עני, תפלה לעני כי יעטוף⁷⁹, ואיתא בזהר שתפלת העני קודמת לתפלת העשיר. והיינו, דעם היות שגם תפלתו של משה (עליו נאמר⁸⁰ והאיש משה ענו מאד מכל האדם אשר על פני האדמה) היתה באופן דופי יגיד תהלתך, מ"מ, קודמת תפלה לעני כי יעטוף לתפלתו של משה, תפלת עשיר. והענין בזה, דהנה, תפלת משה שהיא תפלת עשיר, גדלה מעלתה ביותר, וכפי שמבאר כ"ק אדמו"ר (מהורש"ב) נ"ע בארוכה, שאמיתית ענין העשירות הוא לא כפי שיכולים לחשוב שזהו רק שלא חסר שום דבר, כי ענין זה הוא רק די מחסורו

(ז) ד"ה תפלה למשה תר"ס (סה"מ תר"ס ע' מט ואילך).

(71) ב"מ פה, ב.
(72) תהלים פו, א.
(73) ראה פרדס שער כג (שער ערכי הכינויים) בערכו. ערכי הכינויים (לבעל סדר הדורות) בערכו. ובכ"מ.
(74) ראה זח"ג קצה, א. ועוד.
(75) תהלים צ, א.
(76) שבת צב, א. נדרים לח, א.
(77) תשא לד, א.
(78) ראה נדרים שם.
(79) תהלים קב, א.
(80) בהעלותך יב, ג.

אשר יחסר לו⁸¹, ואין זה עדיין ענין העשירות. והיינו⁸¹, שבכללות ישנו ענין העניות, ולאח"כ ישנו הענין של השלמת החסרון של העני, די מחסורו אשר יחסר לו, אבל אי אתה מחוייב לעשרו⁸², ולמעלה מזה הו"ע העשירות, שאין שום דבר שחסר לו, אפילו לא חסרון של ענינים כאלו שמקודם לכן לא היתה לו שייכות אליהם, כי אם שמושפע בריבוי השפע כו'. ועד"ז הוא ברוחניות, שענין תפלת עשיר דמשה היינו שהיו אצלו כל עניני קדושה לא רק ללא שום חסרון, אלא באופן של עשירות. ומ"מ, תפלת העני קודמת לתפלת העשיר, והיינו, שכדי שהתפלה זאל דערנעמען גאָר אינגאַנצן, צ"ל תפלה לעני הטה ה' אונך עניני כי עני ואביון אני, לפי שהביטול ושפלות מגעת (ובמילא ממשיכה גם למטה) בעומק ולמעלה יותר אפילו מתפלת עשיר, שלא זו בלבד שאין אצלו חסרון בעניני קדושה, אלא עניני קדושה הם אצלו באופן של עשירות.

(י) ומסיים בהמאמר: וזהו האות ד', משא"כ ריש אין בו יו"ד, שאין בו בחינת הביטול, אדרבה הוא בבחינת ישות וגסות, ולכן הוא מאתוון דאתחזיאו על סטרא בישא, והעניות והדלות דסט"א הוא שאין להם שייכות לאלקות, ובה גופא ה"ה נעשים בבחינת יש ומציאות יותר ויותר (עכ"ל). והיינו, שהחילוק בין האותיות ד' ור' הוא באופן שהם הפכיים לגמרי, שלא זו בלבד שאות ד' היא בקדושה ואות ר' היא מאתוון דאתחזיאו על סט"א, אלא יתירה מזה, שאות ד' היא מדריגה נעלית בקדושה גופא, שזהו"ע ספירת המלכות, שאף שהיא באופן של דלות, דלית לה מגרמה כלום, הרי דוקא עי"ז כונסת היא בתוכה את כל האורות שלמעלה, וממנה נמשך כללות ענין ההתנשאות למטה, להיות דירה לו ית' (וכמשנת"ל שע"י תכלית הביטול מגיעים למעלה יותר מתפלת עשיר). ואילו אות ר', שבסט"א גופא היא תכלית הישות, להיותה באופן של דלות ורישות, שלא זו בלבד שהיא דלה מכל עניני קדושה, אלא שהיא גם רשה מכל עניני קדושה, שמזה נעשית מציאות חומריות למטה, תכלית מציאות היש.

(יא) וזהו שהאות ר' היא אחת האותיות דתיבת קרש, שעז"נ ועשית את הקרשים למשכן עצי שטים, היינו, שתכלית העבודה היא למצוא בקדושה את הענין שנותן מקום למציאות כזו שע"י השתלשלות

וביאור השייכות דבחינת יו"ד לא"י (מה שבא"י דוקא הוא רבי ביו"ד), יובן בהקדם תורת הרב המגיד⁷⁷ עה"פ⁷⁸ ארץ אשר ה"א גו' תמיד עיני ה"א גו', דבספר הזהר⁷⁹ הקשה כתיב⁸⁰ עין ה' אל יראיו לשון יחיד וכתיב⁸¹ עיני ה' אל צדיקים לשון רבים. ולפי פשוטו י"ל כי הנה חכמים נקראו⁸² עיני העדה. וכתיב⁸³ חכמות בחוץ תרונה ב' חכמות חכמה עילאה וחכמה תתאה⁸⁴. והנה יש יראה פנימית ויראה חיצונית יראה חיצונית היא היראה שמחמת גדלות⁸⁵, היינו שאינו מכיר פנימיותו ורק שרואה את גדלו ומחמת זה הוא ירא [וע"ד המבואר בתניא⁸⁶, שגם כשלא ראה את המלך מעולם ואינו מכירו כלל ורק רואה ששרים רבים ונכבדים משתחוים לאיש אחד, תפול עליו אימה ופחד], ויראה פנימית היא שמכיר את פנימיותו וחשיבותו ומחמת זה הוא ירא ומתבייש מפניו. ויראה זו נקראת יראה בוש⁸⁵. וב' בחינות אלו שביראה הן נגד חכמה עילאה וחכמה תתאה. דבחכמה תתאה, שהיא בחינת מלכות, שם היראה היא מחמת גדלות, ובחכמה עילאה (היינו בחינת חכמה) היראה היא מחמת פנימיות. והנה כדי להיות ירא בוש צריך להכיר ולהשיג את אלקותו ית', וזה א"א אלא ע"י צמצום שמצמצם את עצמו כביכול שיכולים להשיגו, וזה הצמצום בא ע"י שיקטין האדם את עצמו כי כמים הפנים לפנים⁸⁵. וזהו מ"ש גבי ארץ ישראל עיני ה"א בה, עיני לשון רבים, שבארץ ישראל יש ב' עינין, יראה החיצונית ויראה הפנימית. דעם היות שארץ היא בחינת מלכות ח"ת, מ"מ מצד המעלה דאור חוזר יש בה גם התגלות יראה עליונה. ובדוגמת מה שבאור הסמוך לארץ יש יותר חמימות מבאור האמצעי, כי השמש שמכה על הארץ חוזרת ממנו הארה למעלה עד שליש החלל. וזהו ארץ אשר עיני ה"א בה, ארץ הוא א"י, ויש בה ב' עינין חכמה עילאה וחכמה תתאה. מרשית השנה ועד אחרית שנה, ראשית הוא ח"ע [נורשית חסר כתיב, כי ח"ע המתגלית בח"ת (ארץ)

(77) אור תורה פ' עקב סימן קסה.

(78) עקב יא, יב.

(79) ראה זח"ג קל, א.

(80) תהלים לג, יח.

(81) שם לד, טז.

(82) שלח טו, כד.

(83) משלי א, כ.

(84) ראה זח"א קמא, ב. תו"ח בראשית ג, ב ואילך.

(85) תניא רפמ"ג. הערה לתיקון חצות (סידור עם דא"ח קנא, סע"ג ואילך).

(86) פמ"ב בהגהה (סא, א).

(81) עיין כתובות (סז, ב. ושם) ג' כסף ישתמש בכלי נחשת.

האופנים: די מחסורו כו' לעשרו כו' הי' (82) כתובות שם.

משתמש בכלי זהב ישתמש בכלי כסף בכלי

שהוא בחינת חשך והעלם שלמעלה מבחינת אור (גם מבחינת אור הכלול). וזהו ההפרש שבין הביטול דבחינת חכמה לביטול דבחינת כתר, שהביטול דחכמה הוא הביטול דבחינת אין, משא"כ הביטול דכתר הוא הביטול דבחינת אפס, דזהו מה שכתר הוא מלשון כתר לי זעיר⁷⁰ שהו"ע שתיקה, שהביטול דשתיקה הוא למעלה גם מהביטול דפנימיות החכמה. וזהו מה שאמרו⁷¹ סיג לחכמה שתיקה, שג' תיבות אלו מורות על ג' בחינות הנ"ל. סיג מורה על הביטול דחיצוניות הכתר, דזהו מה שסיג בגימטריא חכמה, היינו שלמעלה מהביטול דבחינת חכמה ממש ורק גימטריא (והעלם דחכמה) לבדי. חכמה הוא הביטול דבחינת חכמה מצ"ע. ושתיקה הוא הביטול דכתר, וכנ"ל שכתר הוא מלשון כתר לי זעיר שהו"ע שתיקה.

(ז) **ויש** לקשר זה עם מאמר התיקונים⁷² כל רב מבבל כל רבי מא"י, ומבאר בשער מאמרי רשב"י⁷³, שבצאתו יתברך לחוץ, אל חוצה לארץ (בבל), אינו יוצא מבחינת ההויות אלא שבא בבחינת שלשה המילויים של ע"ב ס"ג מ"ה. וז"ש⁷⁴ הנה ה' רוכב על ע"ב ק"ל, פירוש, כי איננו יוצא לחו"ל אלא בבחינת ע"ב ק"ל [שהוא מילוי ההוי' של מ"ה דאלפי"ן כנודע], והנה ע"ב ק"ל בגימטריא ר"ב, ולכן כל ר"ב הוא מבבל. אבל בארץ ישראל, אז נקרא רבי, לפי ששם מתחברים עם העשרה אותיות של ההוי' עם המילוי שלהם שהוא ע"ב ק"ל, ויהי' הכל בגימטריא רבי"י (ע"כ). ומוסיף הבעש"ט⁷⁵ בפירוש המאמר כל רב מבבל וכל רבי מא"י, שר"ב קאי על בחינת חו"ב, ר' הוא ראשית חכמה ב' הוא בחינת בינה, ואות י' המתוסף ברבי הוא הנביע מא"ס. וי"ל שבחינת ה' המתוסף ברבי לפי ביאור הבעש"ט הוא למעלה מבחינת יו"ד הנ"ל לפי הביאור שבשער מאמרי רשב"י. כי לפי הביאור שבשער מאמרי רשב"י היו"ד היא העשר אותיות [שהוא יו"ד עם המילוי, ורק שהוא נעלה יותר מבחינת המילוי שבגימטריא ע"ב ק"ל], משא"כ לפי ביאור הבעש"ט הוא היו"ד עצמו שלמעלה מבחינת מילוי.

וצמצומים ונפילות יוכל להיות הענין דסט"א, שזהו"ע האותיות ק' ור', כדאיתא בספרי קבלה⁸³ שענינם הוא נצח והוד, שהו"ע הגבורות והצמצומים למטה מטה בקדושה, שמזה יכול להיות (לאחרי הצמצומים והנפילות) הענין דלעו"ז בתכלית השפלות, וע"י העבודה דאתכפיא סט"א ואתהפכא סט"א, עושים מהם קרשים למשכן, שעי"ז מקיימים תכלית כוונת בריאת העולם, שיהי' ושכנתי בתוכם, בתוך כל אחד ואחד מישראל, כפי שהי' בהתחלת הבריאה (ובאופן נעלה יותר), שעיקר שכינה בתחתונים היתה.

(70) תהלים יח, יב.

(71) איוב לו, ד.

(72) אבות פ"ג מ"ג.

(73) הקדמת ס' התיקונים כת"י. וראה סה"מ תש"ח ע' 121 ובהערה שם.

(74) בתחלתו, בביאור מאמר התיקונים.

(75) ישעי' יט, א.

(76) כתר שם טוב סימן קמ. ס' תולדות יעקב יוסף פ' חוקת.

(83) ראה לקו"ת להאריז"ל פ' ויקהל-פקודי. וראה גם ספר הערכים-חב"ד מערכת אותיות התורה — אות ק' (ע' שכב ואילך). וש"נ.

שמשים עצמו כשיריים, שההמשכה דיגמה"ר שלמעלה מהשתלשלות היא דוקא למי שמשים עצמו כשיריים, בחינת ביטול בתכלית.

(ו) **והנה** הגם שנת"ל ס"ד (מביא"ז) שענין הביטול (היינו ביטול עצמי) הוא מבחינת החכמה דוקא, מ"מ ע"י גילוי הארת החכמה בבניה, נמשך הביטול דחכמה גם בבניה. אלא שבחינת החכמה המתגלית בבניה היא רק בחינת חיצוניות החכמה השייכת אל הבניה משא"כ בחינת פנימיות החכמה היא למעלה מבחינת מקור לבניה. וכמו שמבאר כ"ק אדמו"ר (מהורש"ב) נ"ע בהמשך תרס"ו⁶⁷, שבאות יו"ד (המורה על חכמה) יש ב' ענינים. הא' אות היו"ד עם המילוי שלה ו"ד הוא בחינת חיצוניות החכמה השייכת לבניה, והב' הוא אות יו"ד עצמה בלא המילוי והוא בחינת עצמות החכמה שאינה בבחינת מקור לבניה. וי"ל הביאור בזה ע"פ מ"ש בסידור⁶⁸ ובדרוש המילויים⁶⁹, שענין המילוי הוא בשביל הזולת. דכשצריך לומר אות יו"ד כדיבור לזולתו אזי נתוספים בהכרח אותיות ו"ד, משא"כ כמו שהוא במחשבה אינה אלא אות אחת (היו"ד עצמה). ועפ"ז מובן, מה שאות יו"ד עם המילוי שלה ו"ד הוא בחינת חיצוניות החכמה השייכת לבניה (שהבניה היא כמו זולת לגבי החכמה), משא"כ אות יו"ד עצמה בלא המילוי היא בחינת עצמות החכמה. ושתי בחינות אלו שבחכמה הן חלוקות גם בבחינת הביטול שבהם, וכמובן ממה שמבאר בהמשך תרס"ו שם, שבחינת חיצוניות החכמה היא דוגמת בחינת האור (בחינת מים) המתפשט ומתלבש בכלים, ובחינת פנימיות החכמה היא דוגמת בחינת האור שלמעלה מענין התלבשות בכלים. והנה גם הביטול דבחינת פנימיות החכמה אינו בבחינת העדר המציאות לגמרי. כי גם החכמה היא בבחינת גוון ורק שהגוון שלה הוא גוון עצמי. וכמבאר בהמשך שם שהביטול דחכמה הוא הביטול דאין זולתך, שפירוש אין זולתך הוא מה שאין שום מציאות מלבד העצמות אבל עם העצמות יש מציאות, וביטול זה הוא הביטול דאור (כמו שהוא בבחינת גילוי) מה שאינו מציאות לעצמו מלבד המאור, אבל עם המאור הוא בבחינת מציאות. דביטול זה הוא בבחינת אור המתפשט דוקא, משא"כ הביטול דאור הכלול במאור הוא הביטול דאפס (שלמעלה מהביטול דאין) והוא שגם עמ"י ית' לא יש מציאות כלל. שביטול זה הוא בבחינת האור בהיותו כלול בהמאור ועאכו"כ בבחינת ישת חשך סתרו⁷⁰,

67 ד"ה ביום השמע"צ תרס"ז (ע' שעב ואילך).

68 עם דא"ח — קטו, ב.

69 סה"מ אתהלך לאזניא ע' כ.

**ב"ה. נוסח המברק שהואיל כ"ק אדמו"ר שליט"א
לשלוח לאנ"ש שי' בכל מרחבי תבל
לקראת יום ההילולא יו"ד שבט, ה'תשל"ו**

הילולא והתוועדויות פעילות והמשכם ופירותיהם בכל הימים
שלאחריהם ועד שיקויים היעוד דאלקים יפעול ישועות בקרב הארץ ובני
ישראל יוצאים ביד רמה בגאולה האמיתית והשלימה על ידי משיח צדקנו.

בברכה

מנחם שניאורסאהן

והמשכם: הפעולה עצמה נמשכת, ונוסף ע"ז) **פירותיהם** — ומעלה בכא"א. וכמובן גם מרד"ה באתי לגני (דההילולא).

אלקים .. הארץ: תהלים עד, יב.

ביד רמה: חותם השיעור (בחומש) דערב יו"ד שבט. וראה המכילתא וכן הוא בת"א: בריש גלי (וידוע הר"ת). זח"ג קכה, א.

מצילום המברק. נדפס באג"ק חל"א ס"ע קז ואילך.

ומעלה בכא"א: ראה גם אג"ק חכ"ח אגרת יתרו, וש"נ.

מרד"ה באתי לגני: סה"מ תש"י ע' 111.

תהלים עד: הקאפיטל שהתחילו לומר בי"א ניסן אשתקד, ע"פ המנהג המקובל מהבעש"ט לומר בכל יום הקאפיטל תהלים המתאים לשנות חייו — ראה סה"מ י"א ניסן ח"א ע' 1 ואילך ובהנסמן שם הערה 10.

חותם השיעור (בחומש): בשלח יד, ח.

וידוע הר"ת: ראה לקו"ש ח"ג ע' 872 ואילך.

כ"ק אדמו"ר מהר"ש⁵⁷ עה"פ⁵⁸ מי א"ל כמוך נושא עון ועובר על פשע לשארית נחלתו וארז"ל⁵⁹ למי שמשים עצמו כשיריים, דלכאורה אינו מוכן, והלא הסליחה נמשכה ממקום גבוה מאד שהוא למעלה ממקום הדקדוק ולמה דוקא למי שמשים עצמו כשיריים. ומבאר בזה בהקדם⁶⁰ מה שהמקובלים הראשונים שלפני הארז"ל קראו למדת החסד בשם גדולה והארז"ל קרא למדת החסד בשם חסד. והטעם לזה הוא, כי מקובלים הראשונים דברו בענין המדות דתהו, וחסד דתהו הוא בבחינת גדולה משא"כ הארז"ל מדבר בבחינת חסד דאצילות ולכן קורא זה חסד סתם. וחסד זה (חסד דאצילות) נקרא גם בשם חסד זוטא. והטעם לזה שחסד זה נקרא בשם חסד זוטא, אין זה שהחסד גופא הוא זוטא שהרי גם השפעה דחסד זה הוא בריבוי מופלג, וכדאיאתא בספר ארחות צדיקים⁶¹ בנוגע לאברהם אבינו (שהי' מרכבה לחסד דאצילות⁶²) שהי' נדיב בממונו בגופו ובנפשו, ומה שנקרא בשם חסד זוטא הוא לא מפני שהחסד עצמו הוא קטן כ"א לפי שהחסד בא בסיבת הקטנות, והיינו שהשפעת החסד דאצילות הוא מחמת הביטול. וכמו אברהם (שהי' מרכבה לחסד דאצילות כנ"ל), דלהיות שהי' שפל בעיני עצמו וכמ"ש⁶³ ואנכי עפר ואפר, ולכן הי' משפיע כל הטוב והחסד לזולתו. ועד"ז הוא גם ענין קטונתי מכל החסדים⁶⁴ שאמר יעקב, כמ"ש באגה"ק⁶⁵. והנה הגם שחסד דאצילות נקרא חסד סתם או חסד זוטא והתואר גדולה קאי על החסד שלמעלה מהשתלשלות, אעפ"כ מבואר בכ"מ בפירוש הכתוב⁶⁶ לך הוי' הגדולה והגבורה וגו' שקאי על המדות דאצילות. ומבאר בזה, דלהיות שחסד זוטא בא מחמת בחינת הקטנות, שמקטין ומשפיל את עצמו עד שאינו נחשב לכלום, לכן מטעם זה גופא הוא כלי לקבל השפעת בחינת החסד שלמעלה מהשתלשלות הנקרא גדולה, ואדרבה, הגילוי דבחינת הגדולה הוא דוקא בבחינת חסד זוטא. וזהו מי א"ל כמוך גו' לשארית נחלתו למי

בס"ד. ש"פ בא, ח' שבט (מאמר א), ה'תשל"ו*

(הנחה)

באתי¹ לגני אחותי כלה² ומביא כ"ק מו"ח אדמו"ר בעל ההילולא [בהמאמר³ שניתן על ידו ליום הסתלקותו ש"פ בא יו"ד שבט, תש"ן] את מאמר המדרש⁴ לגני לגנוני למקום שהי' עיקרי בתחלה, דעיקר שכינה בתחתונים היתה, אלא שע"י ענינים בלתי רצויים במשך ז' דורות סילקו את השכינה מלמטה למעלה עד רקיע הז', ואח"כ עמדו צדיקים והמשיכו את השכינה מלמעלה למטה, והתחלת ההמשכה היתה מאברהם, אחד הי' אברהם⁵, שהורידה מרקיע הז' לו' וכו' ועד שבא משה שהוא השביעי וכל השביעין חביבין⁶ והורידה למטה בארץ. וזהו מה שעשיית המשכן היתה ע"י משה (דוקא), כי ענין המשכן הוא כמ"ש ועשו לי מקדש ושכנתי בתוכם, שע"י ועשו לי מקדש נעשה ושכנתי למטה בבני ישראל ובעולם, כי מהשראת השכינה שהייתה בבית המקדש נמשך הגילוי ע"י החלונות שקופים אטומים⁷ בכל העולם. וכל זה נעשה ע"י עבודת ישראל וכמו שדייקו רז"ל⁸ בתוכו לא נאמר אלא בתוכם בתוך כאו"א מישאל, שע"י עבודת ישראל (אשר ועמך כולם צדיקים⁹) נעשה ושכנתי בהמשכן ועי"ז בכל העולם. וזהו צדיקים יירשו ארץ וישכנו לעד

(* על רשימת ההנחה — תיקן כ"ק אדמו"ר שליט"א כמה תיקונים בכתיב, וכן הוסיף כמה הערות (המו"ל).

(1) מאמר זה מיוסד בעיקרו על פרק הששי* מהמשך באתי לגני ה'ש"ת.

(2) שה"ש ה, א.

(3) רד"ה באתי לגני ה'ש"ת.

(4) שהש"ר עה"פ.

(5) יחזקאל לג, כד.

(6) ויק"ר פכ"ט, יא.

(7) תרומה כה, ח.

(8) מלכים"א ו, ד. וראה מנחות פו, ב ובפרש"י שם. ויק"ר לא, ז. תנחומא תצוה ו. בהעלותך

ב.

(9) הובא בשם רז"ל בלקו"ת ר"פ נשא כ, סע"ב. ובכ"מ. וראה ראשית חכמה שער האהבה פ"ו קרוב לתחילתו (ד"ה ושני פסוקים). אלשיך עה"פ תרומה שם ("שמעתי לומדים"). של"ה

סט, א. רא, א. חלק תושב"כ תרומה שכה, ב. שכו, ב. וראה לקו"ש חכ"ו ע' 173 הערה 45.

(10) ישע"י ס, כא.

(* הפרק השייך לשנה זו — ראה תו"מ סה"מ באתי לגני ח"א ע' vi. וש"נ.

(57) סה"מ תרכ"ז ע' קצח ואילך. ע' תמו ואילך. תר"ל ע' קצט ואילך.

(58) מיכה ז, יח.

(59) ר"ה יז, ריש ע"ב.

(60) ראה גם לקו"ת עקב יז, ד.

(61) שער יז. וראה סה"מ תרפ"ט ע' 90 ואילך. תרח"ץ ע' קצט ואילך.

(62) ראה ספר הבהיר סקצ"א. הובא בפרס שער כב (שער הכינויים) פ"ד.

(63) וירא יח, כז.

(64) וישלח לב, יא.

(65) ס"ב.

(66) דברי הימים"א כט, יא.

עלי¹¹, דצדיקים יירשו ארץ שהוא ארצות החיים (ג"ע) לפי שהם משכינים וממשיכים¹² בחינת שוכן¹³ עד¹⁴, בחינת הסובב, שיהי' בגילוי למטה ע"י העבודה דתומ"צ. וכמ"ש¹⁵ אנכי עשיתי ארץ ואדם עלי' בראתי, דזה¹⁶ מה שאנכי עשיתי ארץ הוא בשביל האדם ובריאת האדם היא בשביל בראת¹⁷ בגימטריא תרי"ג¹⁷, והיינו שע"י קיום התרי"ג מצוות נשלמה כוונת הבריאה דנתאוה הקב"ה להיות לו ית' דירה בתחתונים¹⁸. וזהו מה שאחת העבודות שהי' במקדש הו"ע עבודת הקרבנות¹⁹, דעבודת הקרבנות היא עבודה רוחנית שבנפש האדם, וכמו שמדייק כ"ק אדמו"ר הזקן¹⁹ במ"ש²⁰ אדם כי יקריב מכם גו' שהקרבן צ"ל מכם ממש, מנפש הבהמית שבאדם, ואומר על זה מן הבקר ומן הצאן, הן הפרטי מדריגות שישנם בנה"ב (וכמבואר בכ"מ²¹ בענין שור כשב ועז). ועבודה זו הייתה במקדש, כי כל העליות הן ע"י המקדש. דכמו שכל ההמשכות הן ע"י המקדש, וכנ"ל שהמשכת השכינה בעולם הייתה ע"י החלונות שקופים אטומים דמקדש, כן גם העליות מלמטה למעלה הן ע"י המקדש, שלכן כשמתפלל יכוון כנגד בית המקדש²². ועפ"ז מבאר שם מה שהמשכן הי' מעצי שטים, כי עיקר עבודת האדם הוא הענין דאתכפא ואתהפכא חשוכא לנהורא, ולכן הי' המשכן מעצי שטים, לשון שטות, הפיכת השטות דלעו"ז שלמטה מטו"ד, שאין אדם עובר עבירה אא"כ נכנס בו רוח שטות²³, לשטות דקדושה שלמעלה מטו"ד.

(ב) **וממשיך** כ"ק מו"ח אדמו"ר בהמאמר בפרק ו', שבזה יובן גם מה שעצי שטים שבנו מהם את המשכן נקראים בשם קרשים

(ה) **והענין** הוא כמו שמבאר כ"ק אדמו"ר הצ"צ באוה"ת⁵⁴, שביטול התלמיד לקבל שפע הרב הוא בדוגמת ביטול הרב בכדי להשפיע להתלמיד, דכאשר הרב משפיע שכל לתלמיד שבערכו, הנה הגם שגם אז צריך לצמצם קצת את שכלו מ"מ אינו צריך להניח את עצמו. משא"כ כשרוצה להשפיע שכל לתלמיד שאינו בערך כלל אז הוא צריך להניח עצמותו על הצד ולצמצם כל עצמותו כו'. ועד"ז הוא בנוגע לביטול התלמיד, שבכדי לקבל השפעה שבערכו (אף שגם אז צ"ל בביטול, מ"מ) אינו צריך להיות בתכלית הביטול, משא"כ בכדי לקבל השפעה שאינו בערכו כלל, הנה כמו שהרב המשפיע צריך להניח את עצמותו כנ"ל, עד"ז הוא גם בהתלמיד המקבל (כמים הפנים לפנים⁵⁵) שצריך להיות בבחינת ביטול בתכלית. ועפ"ז מבאר (שם) מה שאמרו רז"ל⁵⁶ ר' זירא צם מאה תעניתא דלשתכח מיני' תלמוד בבלי כדי שיוכל לקבל תלמוד ירושלמי, "שהמכוון, שכשלא הי' כלי ריקן והי' בידו מהשגות הראשונים לא הי' יכול לקבל השפע העליון דא"י". וי"ל הכוונה בזה, כי בפשטות אינו מובן מה שהוצרך ר"ז לצום מאה תעניתא כו', דלכאורה, הרי גם קודם לזה הי' אצלו הביטול כדבעי נדמזה גופא שלמד והשיג תלמוד בבלי הרי מוכח שהי' בביטול, שהרי השגת התורה היא ע"י הביטול דוקא ועד אשר כל תלמיד שאין שפתותיו נוטפות מר כו', וא"כ למה הוצרך לצום מאה תעניתא כו', ועל זה מבאר כ"ק אדמו"ר הצ"צ, שהמכוון בזה הוא שהי' צ"ל כלי ריקן גם מהשגות הראשונים. דמכיון שבכדי לקבל אור נעלה יותר צריך להיות בביטול גדול יותר, לכן, בכדי שיוכל לקבל השפע עליון דא"י [שהוא נעלה באין ערוך], לא הי' מספיק הביטול שהי' אצלו מקודם, והוצרך לצום מאה תעניתא, שצומות הוא ביטול דמציאות האדם, וביטול זה אינו מספיק עדיין והוצרך להיות גם דלשתכח מיני' תלמוד בבלי (היינו שצ"ל לא רק ביטול מציאותו בכלל כ"א גם ביטול השגתו הקודמת), שזהו אמיתית הענין דכלי ריקן, אשר הוא ריקן גם מההשגות הראשונים. וזהו ג"כ ענין אחותי בת אבי היא, כי בחינת כלי ריקן הנ"ל נמשך מצד החכמה דוקא ולא מבחינת בינה, כמבואר באוה"ת שם.

והנה עד"ז הוא גם בההשפעה למעלה, שבכדי לקבל ההשפעה דבחינה שלמעלה מהשתלשלות הוא ע"י הביטול דוקא. וכמו שמבאר

(54) מסעי ע' אינא ואילך.

(55) משלי כז, יט.

(56) ב"מ פה, א.

(11) תהלים לז, כט.

(12) ראה מתנות כהונה ומהרז"ו לבמדב"ר פ"ג, ב. מהרז"ו לב"ר פי"ט, ז.

(13) ראה ד"ה באתי לגני תשי"א פ"ד (לעיל ע' ט).

(14) ע"פ ישעי' נז, טו. נוסח התפלה — שחרית דשבת ויו"ט.

(15) ישעי' מה, יב.

(16) ראה סה"מ תרצ"ו ע' 139. סה"ש תרח"ץ ע' 255. וש"נ.

(17) ראה מקדש מלך לזח"א רה, ב.

(18) ראה תנחומא בחוקותי ג. נשא טז. ב"ר ספ"ג. במדב"ר פי"ג, ו. תניא רפ"ו.

(19) סה"מ קונטרסים ח"ב תנ, א ואילך (נעתק ב"היום יום" יב אדר שני). סה"מ תרח"ץ ע' רלב. ועוד. וראה לקו"ת ויקרא ד"ה אדם כי יקריב (ב, ב).

(20) ויקרא א, ב.

(21) ראה קונטרס התפלה פ"ח. סה"ש תורת שלום ע' 10. סה"מ עת"ר ע' רלט.

(22) שו"ע אדמו"ר הזקן או"ח רסצ"ד.

(23) סוטה ג, א.

(ד) **והנה** בענין הביטול דאות יו"ד (שבאחורי הדל"ת) מבאר בהמאמר, וז"ל: דאות יו"ד מורה על הביטול ואזעירת גרמה⁵⁰, והיינו מלכות דאצילות דלית לה מגרמה כלום. ויש לומר הכוונה בזה שמוסיף הענין דלית לה מגרמה כלום, כי הענין דאזעירת גרמה, אף שהוא בחינת ביטול, מ"מ נשאר עדיין איזה מציאות (ורק שהמציאות הוא באופן דאזעירת), ולכן מוסיף הענין דלית לה מגרמה כלום, שהיא (כלשון המאמר שם) בתכלית הביטול והשפלות. ויובן זה ע"פ מ"ש כ"ק אדמו"ר האמצעי בביאורי הזהר⁵¹ בענין וגם אמנה אחותי בת אבי היא אך לא בת אמי⁵², שבחינת הביטול דכלי ריקן באה מבחינת החכמה (אבי) דוקא. כי מההתבוננות דבינה (אמי) נעשה ההתפעלות בבחינת התלהבות ורעש, וענין הביטול דכלי ריקן בא מבחינת החכמה (אבי) דוקא, שההתפעלות דחכמה הו"ע השפלות להניח את עצמו ולבטל את עצמו מכל וכל. והנה מובן, שגם ההתפעלות בבחינת התלהבות ורעש שבאה מההתבוננות דבינה, מכיון שגם בת אמי היא בחינה דקדושה, היא בבחינת ביטול, שהרי "כל ענין הקדושה שיהי' בבחינת ביטול בתכלית"⁵³, וההפרש שבין בת אמי לבת אבי הוא רק מה שההתפעלות הנולדה מהבינה אינה בבחינת ביטול בתכלית. כי מכיון שבינה היא הבנה והשגה, בחינת מציאות, לכן גם ההתפעלות הנולדת ממנה היא בבחינת רעש. משא"כ מבחינת החכמה הוא בא לידי ביטול בתכלית, והיינו שהביטול הבא ע"י ההתבוננות דבינה (שהוא בחינת רעש והתפעלות) הוא בבחינת חיצוניות בלבד, משא"כ הביטול דחכמה (שהיא בחשאי) הוא בחינת ביטול עצמי שהוא בטל בעצם מהותו. וזהו מה שמדייק בהמאמר הענין דלית לה מגרמה כלום, בחינת תכלית הביטול, כי מכיון שבביטול ישנם כמה דרגות כנ"ל, לכן מדייק שהביטול (דאות ד') המבואר כאן הוא ביטול בתכלית (שהוא ביטול נעלה יותר גם מהביטול דחכמה, כמשי"ת לקמן). שע"י ביטול כזה דוקא הוא נעשה כלי לקבל גם שפע שבאין ערוך אליו כלל, וכמו שמבאר בהמשל דרב ותלמיד, שע"י שהתלמיד הוא בבחינת ביטול במציאות לגמרי, בתכלית הביטול והשפלות, אז דוקא הוא כלי לקבל אמיתית השפעת הרב.

וכמ"ש²⁴ ועשית את הקרשים למשכן עצי שטים עומדים. דהשם קרשים [שזה שמו אשר יקראו לו בלה"ק²⁵] מורה על תוכן ענינם. והוא מה שמקשר ושקר דעולם מתברר ונהפך לקרש המשכן, קשר דקדושה (וכמבואר לקמן במאמר ההילולא פ"י). והוא ע"ד המבואר לעיל בענין עצי שטים, שזהו מה שמתהפך משטות דלעו"ז (שקר דעולם) לשטות דקדושה (קרשי המשכן). והנה ענין זה שבקשר (שקודם שנהפך לקדושה מורה על שקר) מרומז הוא לא רק בכללות התיבה אלא גם בהאותיות שבה, ומבאר בהמאמר בפרק ו בהקדם מ"ש בהקדמת הזהר²⁶ דאות ק' ור' הן אתון דאתחזיאו על סטרא בישא, ובגין לאתקיימא נטלי אות ש' בגווייהו (דהא אות ש' את קשוט איהו). והשייכות דאות ק' ור' לסטרא בישא מבאר בהמאמר שם, שק' ור' הן לנגד ד' וה'. דד' ור' דומים זל"ז בדמותן וכן בפירושן, דד' הוא מלשון דלות ועניות וכן רי"ש הוא מלשון עניות ורישות, אלא שמ"מ הם מובדלים ומרוחקים זמ"ז בתכלית, מן הקצה אל הקצה. דד' היא אות דקדושה ורי"ש היא אות דלעו"ז, שלכן כאשר מחליף אותיות אלו זב"ז ה"ז מחריב עולמות ח"ו. ומביא על זה ב' דוגמאות. דוגמא אחת מהד' דאחד, הקו דועשה טוב, שאם מחליפה ח"ו באות ר' ה"ז מחריב עולמות²⁷, ודוגמא שני' מהר' דלא תשתחוה לא-ל אחר²⁸, הקו דסור מרע, שאם מחליף ח"ו את הרי"ש בד' ה"ז מחריב עולמות²⁹.

והנה ההפרש שבין אות ד' לאות ר' בתמונתן [שתמונת האותיות מורה על אופן המשכתן²⁹] מבאר בהמאמר שם, שאות ד' יש לה יו"ד מאחורי, דאות יו"ד [להיותה אות הכי קטנה מכל האותיות, ועד שהיא נקודה בלבד] מורה על הביטול. וזהו נקודת הביאור בהחילוק שבין אות ד' לר' (אף ששתיהן מורות על העניות), שאות רי"ש, מכיון שאין בה יו"ד המורה על ביטול, הו"ע הישות, ולכן היא מאתון דאתחזיאו על סטרא בישא (וענין העניות דסט"א הוא מה שאין להם שייכות לאלקות), משא"כ אות ד', מכיון שיש בה יו"ד המורה על ביטול, ענין העניות שלה הו"ע הביטול.

(24) תרומה כו, כט.

(25) ראה תניא שעהיה"א ספ"א.

(26) ב, ב.

(27) ראה ויק"ר פי"ט, ב.

(28) תשא לד, יד.

(29) תניא שעהיה"א פי"ב בהגהה.

(50) זהר ח"א כ, א. ח"ג קצא, א.

(51) פ' וירא י, סע"ד ואילך.

(52) וירא כ, יב.

(53) המשך באתי לגני שם פ"ו.

(ג) **והנה** ענין הביטול (המבואר בהמאמר פ"ו) בא בהמשך להענין דבאתי לגני לגנוני (התוכן דכללות המאמר). והיינו, שהמשכת השכינה למטה, שיהי' דירה לו ית' בתחתונים, הוא ע"י העבודה דביטול דוקא. ומכיון שעשיית הדירה היא ע"י התורה, דזהו מה שכל הבריאה הוא בשביל התורה וכמרוז"ל³⁰ בשביל התורה שנקראת ראשית, הרי מובן, שההקדמה למ"ת הו"ע הביטול. וכמו שמבאר כ"ק אדמו"ר הזקן³¹ עה"פ³² בחודש השלישי גו' ביום הזה באו מדבר סיני, ודרשו רז"ל³³ שקאי על ר"ח, שאינו מובן, מהי השייכות של ביאתם למדבר סיני (ההקדמה למ"ת) לר"ח, וגם למה נקרא ר"ח בכתוב זה בלשון ביום הזה, ומבאר כ"ק אדמו"ר הזקן ע"פ מארז"ל³⁴ ישראל מונין ללבנה, שהלבנה לית לה מגרמה כלום³⁵, ענין הביטול. וזוהי השייכות דר"ח למ"ת, דכמו שהלבנה בשעת המולד (ענין ר"ח) היא נקודה בלבד (שנקודה הו"ע הביטול), ויתירה מזו, אשר רגע לפני המולד היא בהעלם והסתור לגמרי שאינה בבחינת מציאות כלל (גם לא מציאות דנקודה), עד"ז גם ההקדמה למ"ת הו"ע הביטול. וזהו ג"כ מה שהתורה ניתנה ע"י משה דוקא, לפי שמשה הי' בתכלית הביטול וכמ"ש³⁶ והאיש משה עניו מאוד מכל האדם אשר על פני האדמה, עניו הוא ענין עני³⁷ והו"ע הביטול דאות דל"ת מלשון דלות ועניות, ומצד הביטול שלו ניתנה התורה על ידו. וזהו ג"כ מה שכל הנביאים נתנבאו בכה ומשה נתנבא בזה³⁸, זה הוא בחינת חכמה, והמשכת החכמה היא ע"י הביטול, ולכן נתנבא משה בזה. וזהו ג"כ מה שר"ח נקרא בכתוב זה בלשון ביום הזה, יום הוא אור וגילוי וזה הוא בחינת חכמה כנ"ל, ויום הזה הוא הגילוי דבחינת חכמה. וע"י ענין ר"ח שמורה על הביטול כנ"ל, נעשה ביום הזה, הגילוי דבחינת חכמה.

והנה ענין הביטול (שהוא ההכנה למ"ת, כנ"ל) צ"ל בכל ג' הקוין דתורה עבודה וגמ"ח³⁹. דהנה תורה היא המשכה מלמעלה,

וההמשכה מלמעלה היא דוקא למי שבטל, וכמ"ש⁴⁰ מרום וקדוש אשכון ואת דכא ושפל רוח. שלכן לימוד התורה צ"ל לא בבחינת יש מי שלומד רק כמ"ש⁴¹ תען לשוני אמרתך, כעונה אחר הקורא⁴², ועד"ז הוא גם בקו הצדקה, דענין הצדקה הוא⁴³ להחיות רוח שפלים. וכמו שהוא בנוגע לצדקה בפרט, עד"ז הוא גם בכללות המצוות שנקראים בשם צדקה⁴⁴, שקיום המצוות צ"ל בביטול דוקא, שהוא מקיים מצות הוי"י [ובדוגמת הביטול בלימוד התורה, שהוא מרגיש שהתורה היא אמרתך]. ועד"ז הוא גם בקו העבודה שענינה הוא⁴⁵ בחינת ביטול (מלמטה למעלה), דזהו מה שעבודת התפלה צ"ל בביטול דוקא וכמ"ש⁴⁶ תפלה לדוד הטה גו' וענני כי עני ואביון אני, וכמרוז"ל⁴⁷ אין עומדים להתפלל אלא מתוך כובד ראש ופירש"י הכנעה ושפלות⁴⁸. וזהו ג"כ מה שמבאר כ"ק מו"ח אדמו"ר בהמאמר (פ"ו) ענין הביטול בכל ג' הקוין, דבענין לימוד התורה מביא מה שאמרו רז"ל⁴⁹ לא תמצא בגסי הרוח כו', כי לימוד התורה צ"ל בתכלית הביטול, וכמו התלמיד המקבל מרבו, שבעת ההשפעה צ"ל בטל בתכלית (שפתותיו נוטפות מר⁴⁹), וכן בנוגע לתפלה מביא בהמאמר מ"ש תפלה לדוד הטה ה' אונק וענני כי עני ואביון אני, שהבקשה הטה גו' וענני הוא לפי דעני ואביון אני, וגם הביטול שצ"ל בהקו דגמ"ח כללות המצוות מרמז שם בהמשל דכח התנועה, שבכדי להגבי' משא כבדה צריך לצמצם את עצמו, שבזה מרמז ענין הביטול שבקיום המצוות. כי המצוות מלוכשים בדברים גשמיים, וענין ההתלבשות בגשמיות (אצל יהודי) הוא דבר קשה. וזהו מה שמרמז בהמשל דכח התנועה, דכמו שבכדי להגבי' משא כבדה צריך לצמצם את עצמו, עד"ז הוא גם בקיום המצוות (שהוא דוגמת משא כבדה) שצ"ל בביטול.

(40) ישע"י נז, טו.

(41) תהלים קיט, קעב.

(42) ע"ד סוכה לח, ב.

(43) תו"א שם.

(44) תו"א יתרו שם. וראה גם תו"א וישב כז, ב. מקץ מב, ג. בשלח סג, ג. לקו"ת פ' ראה

כג, ג. שה"ש לח, א.

(45) תהלים פו, א.

(46) ברכות ל, ב.

(47) כ"ה בכ"מ בדא"ח בשם רש"י "הכנעה ושפלות" (סה"מ תרס"ה ס"ע קצד. תרע"ח ריש ע' צד. תש"ז ע' 203. ועוד), אבל בפרש"י לפנינו אין תיבת "ושפלות", ובאה לתוספת ביאור ענין ההכנעה [ראה הערה בסה"מ תרע"ח ותש"ז שם. לקו"ש חל"ד ע' 69 הערה 18. ושנ].

(48) עירובין נה, א.

(49) ראה שבת ל, ב.

(30) רש"י ר"פ בראשית.

(31) תו"א ר"פ יתרו (סו, ג ואילך).

(32) יתרו יט, א.

(33) מכילתא יתרו עה"פ. שבת פו, ב.

(34) סוכה כט, א.

(35) זהר ח"א לג, ב. רמט, ב. ח"ב רטו, א. ועוד.

(36) בהעלותך יב, ג.

(37) ראשית חכמה שער הענוה רפ"א. הובא באוה"ת בראשית ו, ב.

(38) ספרי ופרש"י ר"פ מטות.

(39) ראה תו"א שם סז, ג.